

ישמח ישראל המבואר

מאמר מספה"ק ישמח ישראל
על פרשת השבוע
בתוספת ביאור והערות

פסח

תוכן העניינים

ח..... הזמנה מילתא היא

טז..... מבוא

יח..... ישמח ישראל

כ..... הביאור

כה..... תמצית המאמר

כו..... הוראה למעשה בעבודת ה'

כז..... אמרות ופנינים יקרים

כס"ד

פסח תשפ"ה

גליון ריט

שנה ה

..~::~~::~~..

התודה והברכה לכל המסייעים בהוצאת השיעור
ישלם ה' פעלם ותהי משכורתם שלמה מן השמים

..~::~~::~~..

לתשומת לב הלומדים היקרים והנכבדים.
שגיאות מי יבין, היות וקונטרסים אלו יוצאים לעת
עתה בלחץ של זמן, ואין מספיק שעת הכושר להגיה
את הקונטרס כמו שצריך, לכן אנו מודעים בזה שכל
הקונטרס אינו מוגה, והוי דן את כל האדם לכף זכות.
כמו כן נשמח מאד לקבל הערות והארות לתיקונים
הוספות והשמטות וכל המצטרף

..~::~~::~~..

על פי הלכה אסור לעיין בגליון בעת **אמירת קדיש**
(מ"ב סי' נו סק"א), בעת **חזרת הש"ץ** (מ"ב סי' קכד
ס"ק יז-יח), בעת **קריאת התורה** (סימן קמו ס"ב),
בעת **שעוסק בתפילה או בברכה** (מ"ב סי' קצא
סק"ה).

..~::~~::~~..

לרפואתה ולהחלמתה המהירה והשלמה
של האשה מרת שרה גולדא בת רחל לאה
בתושח"י.

..~::~~::~~..

לתגובות והערות ולכל ענייני הגיליון

03-9146666

פקס: 03-6162226

אימייל: hayismachyisroel@gmail.com

כמו"כ להשתתפות בהוצאות הגיליונות הבאים
נא פנו בכתובות הנ"ל.

דברי רבינו ז"ע בענין לימוד דברי תורתו מתוך ציואתו הק'

...הנני מאמין באמונה שלימה כי מאהבת הקב"ה ומחסדו
הגדול אשר חושב מחשבות לעזרת כל הנשמות אשר
לא ידח ממנו נדח חלילה, ברחמי הרבים סבב כל
הסיבה הזאת אשר ישמעו אנשים אשר קטנם עבה
ממתני לקול, ויבקשו תורה מפי נדכה ונכאה כמוני
אשר נפלות היא בעיני, למען אקיים מצות ושננתם
לבניך אלו התלמידים, למען אשר לא ימחה שמי חלילה
מישראל, ומדי זכרם בי יזכרוני לטובה למען להעלות
משאל תחתיה.

לזאת אבקש ואתחנן בבכי ובתחנונים מעת אוהבי ורעי,
אשר מסרתי נפשי עליהם, וכמעט רוב ימי חלדי הייתי
משרת להם לעסוק לטובתם בכל האפשרות, זכרו נא
לבקש רחמים על הדין נפשא עלובתא, ובכל עת אשר
תהיו פנוים מצרכים ותעסקו במילי דשמיא, תזכרו נא
גם אותי השפל והנדכה, אשר הייתי עמכם בצוותא חדא
שנים רבות, לבקש רחמים על נשמותי...

פטרון החודש

נדבת ידידנו חיקרים והנכבדים
משפחת טיברג שיחי

לעילוי נשמות
ראש המשפחה מחשובי חסידי אלכסנדר
הרה"ח ר' ירחמיאל יצחק ז"ל טיברג
בן הרה"צ מוה"ר נפתלי מנחם ז"ל טיברג
גלב"ע י"ז ניסן תשע"ז לפ"ק

וזוגתו החשובה מרת רבקה ע"ה
בת הרה"ח מוה"ר ישראל מרדכי ז"ל
גלב"ע ט"ו כסלו תשע"ד לפ"ק

ולע"נ האשה החשובה
מרת שרה רחל ע"ה ב"ר מיכאל יצחק ז"ל בערגמאן
גלב"ע י"א חשון תשע"ג לפ"ק
תנצב"ה.

זכות האדרת דבריו הק' של רבינו הגדול קאמורן של ישראל מרן בעל הספה"ק
ישמח ישראל זצוקללה"ה זיע"א, יעמוד לזכותו להצלה בכל העניינים אבי"ר

התפילה בליל הסדר מעלה את את כל התפילות מכל השנה

הא לחמא עניא. על דרך אומרם ז"ל לחם עוני
שעונין עליו דברים הרבה, היינו כמו שביאר
אאמו"ר זצללה"ה זי"ע שהוא מלשון השפעה,
מלשון הכתוב אענה את השמים והם יענו את
הארץ, על דרך תהומות הדום לרסיו, וזה שאמר
מלשון יענה, והיינו שנענין מן השמים על כל
הדברים אשר יתפלל ויבקש מהקב"ה בעת הזאת,
וזוכה להעלות התפילות מכל השנה שלא עלו
לרצון לפני אדון כל

(ישמח ישראל הגש"פ קו)

פוילט אלעס גוטס

כ"ק מרן אאמו"ר זצלה"ה זי"ע בספה"ק מאורן
של ישראל (ליקוטים אות שמו) בשם דודי הקדוש מרן
אדמו"ר הגדול בעל ישמח ישראל זצלה"ה זי"ע
שסיפר על הרה"ק בעל אוהב ישראל מאפטא
זצלה"ה זי"ע שאמר בדרשת שבת הגדול שלו,
שכל מי ששעתו דחיקא ליה, בליל פסח בעת
אמירת ההגדה קודם ברכת גאל ישראל יבכה
מעומקא דלבא ויוכל להוושע מכל דוחקו, היינו
כי כמו שהגאולה הכללית תהיה מתוך בכיה כמו
שנתבאר, כך גם הגאולה הפרטית של כל אחד
ואחד היא מתוך בכיה והכנעה, ובאופן זה יכולים
להוושע מכל רע. נזכה לגאולה שלימה, אמן כן
יהי רצון.

(אמרי מנחם ויגש אות ה)

האטס געפויילט אלעס גוטס

המתפלל בעד חברו והוא צריך לאותו דבר...

תפלה נוראה על גשמיזות ורוחניות
שהתפלל הרה"ק בעל תפארת שלמה זי"ע
קודם שישב על הסדר

רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם הוֹשִׁיעָה נָא שְׁכָל הַחוֹלִים
יְהֵא לָהֶם רְפוּאָה שְׁלֵמָה, רְבוּנוּ שֶׁל
עוֹלָם הוֹשִׁיעָה נָא שְׁכָל הַבְּעָלִי מוֹמִים
יִתְרַפְּאוּ בְּשִׁלְמוֹתָם, וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל
הַצְּרִיכִים פְּרִנָּסָה, יִתְבָּרְכוּ מֵאוֹצְרוֹת טַל
הַפְּתוּחִים בְּלִילָה הַזֹּה, וְכָל הָרָשָׁעִים
יִחְזְרוּ בְּתִשׁוּבָה, וְכָל הַנִּשְׁמוֹת עֲרִטִּילָאִין
וְהַמְּגַלְגָּלִים יִתְקַנּוּ כְּרָאוֹי בְּתִקּוֹן הָרָאוֹי,
וְיִהְיֶה לָהֶם גְּאֻלָּה שְׁלֵמָה וְחֵירוּת עֲלָמִין
אָמֵן.

הזמנה מילתא היא

אמירת לשם יחוד קודם כל מצוה ומצוה הנהגות בליל שימורים
משולב עם הנוסח שהיה רבינו זי"ע נוהג לומר

סגולה להינצל מעין הרע

מדברי רבינו זי"ע שאמר בהכנסו לעריכת הסדר.

זאת שמעתי מכ"ק אדמו"ר צוקללה"ה זי"ע בלילה הראשונה מיד בבואו
מביתו לבית המדרש לסדר הסדר, בעת היותי בחג הפסח תרס"ה באלכסנדר
איתא סגולה לעין הרע, לומר הכתוב 'ואני ברוב חסדך אבוא ביתך אשתחוה
אל היכל קדשך ביראתך'. ואמר על פי מה דאיתא 'ואני ברוב חסדך' כנגד
אברהם אבינו איש חסד, 'אשתחוה אל היכל קדשך' כנגד יצחק אבינו שנעקד
על גבי המזבח, 'ביראתך' כנגד יעקב אבינו שאמר מה נורא המקום הזה וגו'.
לזאת כאשר כולל את עצמו עם האבות, עומד זכות אברהם אבינו ע"ה איש
חסד, ובמדת החסד אין שום רעה, לכן אין עין הרע יכול לשלוט, עין טובה וכו'
מתלמידיו של אברהם אבינו, ופסח שהוא כנגד אברהם אבינו, ופסח פירש
רש"י וחמל, מדת החסד, וכאשר כולל את עצמו בזה, והשלושה מצות הוא
כנגד השלושה האבות, אז אין שום פגע רע ואין עין הרע יכולים לשלוט.

(מאורן של ישראל אות ככח)

תפלה קדם ה'סדר'

הַעֲלִינִים עַל יְדֵי חֲטָאֵינוּ וְעוֹנוֹתֵינוּ
וּפְשָׁעֵינוּ, וְלִתְקֹן כָּל הַנִּיצוֹצוֹת שְׁנַפְּלוּ לְתוֹךְ
הַקְּלָפוֹת, וְלִגְרֹם שְׁפָע וּבִרְכָּה רַבָּה בְּכָל
הָעוֹלָמוֹת, וְאֵל יַעֲכֹב שׁוֹם חֲטָא וְעוֹוֹן וְהִרְהוּר
רַע אֶת מַעֲשֵׂה הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה.

וַיְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, ה' אֱ-לֹהֵינוּ וְאֱ-לֹהֵי
אַבוֹתֵינוּ, שִׁתְּצַרֵּךְ מִחֲשֻׁבוֹתֵינוּ אֵלֶּה

רְבוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֶתָּה יוֹדֵעַ כִּי בְּשֵׁר אֲנַחְנוּ,
וְלֹא בִּינַת אָדָם לָנוּ, וְאֵין אֲתָנוּ יוֹדֵעַ עַד מָה.
לָכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, ה' אֱ-לֹהֵינוּ וְאֱ-לֹהֵי
אַבוֹתֵינוּ, שִׁיעֲלָה וַיְבֹא וַיִּרְאָה וַיִּרְצָה לְנַחַת
רִיחַ לְפָנֶיךָ כָּל הַמִּצְוֹת הַנֶּעֱשׂוֹת בְּלִילָה הַזֶּה
עַל יְדֵינוּ, לְתִקֵּן כָּל אֲשֶׁר פָּגַמְנוּ בְּעוֹלָמוֹת

קדש

הריני מוכן ומזמן למזג כוס ראשון מארבע כוסות של יין [שהוא כנגד בשורת הישועה שצאמר הקדוש ברוך הוא לישראל והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים', ושהוא כנגד אות יר"ד משם הוי"ה, שהוא קדש הנקרא חכמה, ושהוא כנגד רוח שטות לבטל אות], כמו שתקנו חז"ל. ולקדש עליו את [בליל שבת יאמר: השבת (במוצאי שבת יאמר: בהבדלה ביציאתו), ואת] היום טוב הזה בכניסתו, כמו שנצאמר בשבת 'זכור את יום השבת לקדשו', ודרשו חז"ל זכרהו בפה בכניסתו וביציאתו, ועל היין כמו שהסמיכו חז"ל על הכתוב כאן 'זכור', שמצינו זכירה ביין כמו שנצאמר 'נזכירה דדיק מיין', וכל הימים טובים נקראו גם כן שבתון. ואקדים לברך על היין 'ברכת הנהנין' כמו שתקנו חז"ל, והסמיכוהו על הכתוב 'קדש הלולים לה', [ואשתיהו בהסבה, דרך חרות ושמחה]. ואקים בכל זה מצות עשה לעשות ככל הוראת בית דין הגדול, ומצות לא תעשה שלא להמרות פיהם.

לשם יחוד קדשא בריך הוא ושכינתה, בדחילו ורחימו, על ידי ההוא טמיר ונעלם, בשם כל ישראל. ויהי נעם ה' א-להינו עלינו, ומעשה ידינו כוננה עלינו, ומעשה ידינו כוננהו.

הפשוטות, עם כנות בניה ידידיה היודעים ומכונים כל שמותיה הקדושים והנוראים, וכל כונות וזווגי מדות העליונות הנעשים על ידי המצוות האלה (סידור בית יעקב לריעב"ץ).

הנני מוכן ומזמן לעשות את כל מעשי הלילה הקדוש הזה רק לשם ה', בלי שום מחשבת פגול חס ושלום. והנני עושה כל מצוות זה הלילה על דעת רבי שמעון בר יוחאי ורבי אלעזר בנו. ועל דעת האר"י רבי יצחק לוריא, ועל דעת רבי ישראל בעל שם טוב, וכל הצדיקים הקדושים, זכותם יגן עלינו. ויהי רצון שייצרך הקדוש ברוך הוא את הכונות והיחודים של אבותינו הקדושים למצוות שאנו עושים (ישמח ישראל).

אמירת המצוות בליל הסדר

אתקינו סעודתא דמלכא עילאה, דא היא סעודתא דקדשא בריך הוא ושכינתה.

מזמור לדוד ה' רעי לא אחסר: בנאות דשא ירביצני על מי מנחות ינהלני: נפשי ישוב ינחני במעגלי צדק למען שמו: גם כי אלה בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי שבטך ומשענתך המה ינחמני: תערוך לפני שלחן נגד צדרי דשנת בשמן ראשי כוסי ויהי: אף טוב וחסד ירפוני כל ימי חיי ושבתתי בבית ה' לארך ימים:

ורחץ

הריני מוכן ומזמן לרחץ ידי לדבר שטבולו
במשקה, הואיל ומשקין עלולין לקבל
טמאה, כמו שתקנו חז"ל, ואקים בזה מצות
עשה לעשות ככל הוראת בית דין הגדול,
ומצות לא תעשה שלא להמרות פיהם.

לשם יחוד קדשא בריך הוא ושכינתה, בדחילו
ורחימו, על ידי ההוא טמיר ונעלם, בשם כל
ישראל. ויהי נעם ה' א-להינו עלינו, ומעשה
ידינו כוננה עלינו, ומעשה ידינו כוננהו.

כרפס

הריני מוכן ומזמן לטל את הכרפס ולטבולו
במי מלח או בחמץ, ולאכלו, כמו שתקנו
חז"ל, בשביל שיראו התינוקות דבר תמוה
וישאלו. ואברך עליו ברכת הנהניו, והריני
מכון לפטר בברכה זו גם את המרור שאכל
אחר כך, ואקים בזה מצות עשה לעשות ככל
הוראת בית דין הגדול, ומצות לא תעשה
שלא להמרות פיהם.

לשם יחוד קדשא בריך הוא ושכינתה, בדחילו
ורחימו, על ידי ההוא טמיר ונעלם, בשם כל
ישראל. ויהי נעם ה' א-להינו עלינו, ומעשה
ידינו כוננה עלינו, ומעשה ידינו כוננהו.

יחץ

הריני מוכן ומזמן לטל את המצה האמצעית
ולשברה, וחציה הגדול אניח לאפיקומן, ועל

חציה הקטן אגיד את ההגדה, כמו שתקנו
חז"ל, והסמיכוהו על הפתוב 'לחם עני'
שעונין עליו דברים הרבה, וגם מה דרכו
של עני בפרוסה, ואקים בזה מצות עשה
לעשות ככל הוראת בית דין הגדול, ומצות
לא תעשה שלא להמרות פיהם.

לשם יחוד קדשא בריך הוא ושכינתה, בדחילו
ורחימו, על ידי ההוא טמיר ונעלם, בשם כל
ישראל. ויהי נעם ה' א-להינו עלינו, ומעשה
ידינו כוננה עלינו, ומעשה ידינו כוננהו.

מגיד

אחרי אמירת 'הא לחמא עניא' יאמר:

הריני מוכן ומזמן למזג כוס שני מארבע
כוסות, כמו שתקנו חז"ל, והסמיכוהו גם על
הפתוב 'והגדת לבנך', שיראה הבן שמוזגין
כוס שני קדם האכילה וישאל, ואז יאמרו
לו ספור נסי יציאת מצרים בדרך שאלה
ותשובה, ואקים בזה מצות עשה לעשות
ככל הוראת בית דין הגדול, ומצות לא תעשה
שלא להמרות פיהם.

והריני מוכן ומזמן להאריך בספור נסים
ונפלאות שעשה לנו ה' יתברך ביציאת
מצרים, לקיים מצוות עשה שצוני בתורתו
הקדושה, שנאמר 'זכור את היום הזה אשר
יצאתם ממצרים כי בחזק יד הוציא ה' אתכם
מזה', ונאמר 'והגדת לבנך ביום ההוא
לאמר בעבור זה עשה ה' לי, ודרשוהו בשעה
שמצה ומרור מנחים לפניו. והוא בכדי לידע

יִשְׂרָאֵל. וְיֵהי נֶעֱם ה' אֶ–לֵהִינוּ עֲלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה
יְדֵינוּ כּוֹנֵנָה עֲלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנֵנָהוּ.

אחרי ברכת 'גאל ישראל' יאמר:

הַרִינִי מוֹכֵן וּמִזְמֵן לְשִׁתּוֹת [בְּהִסְבָּה] כּוֹס
שְׁנֵי מֵאָרְבַּע כּוֹסוֹת [שֶׁהוּא כְּנֶגֶד בְּשׁוֹרֶת
הַיְשׁוּעָה שֶׁאִמְר הַקְדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל
'וְהַצֵּלְתִּי אֶתְכֶם מֵעַבְדֹתָם', וְשֶׁהוּא כְּנֶגֶד אוֹת
ה' רִאשׁוֹנָה מִשֵּׁם הַיּוֹ"ה, שֶׁהוּא בִּינָה, וְשֶׁהוּא
כְּנֶגֶד רוּחַ זָנוּת לְבַטֵּל אוֹתוֹ], כְּמוֹ שֶׁתִּקְנוּ
חַז"ל, וְאִקְוִים בְּזֶה מַצּוֹת עֲשֵׂה לַעֲשׂוֹת כָּכָל
הוֹרָאת בֵּית דִּין הַגָּדוֹל, וּמַצּוֹת לֹא תַעֲשֶׂה
שְׁלֹא לְהַמְרוֹת פִּיהֶם.

לְשֵׁם יְחִיד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתָּהּ, בְּדַחֲלֵו
וּרְחִימוּ, עַל יְדֵי הֵהוּא טְמִיר וְנֶעֱלָם, בְּשֵׁם כָּל
יִשְׂרָאֵל. וְיֵהי נֶעֱם ה' אֶ–לֵהִינוּ עֲלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה
יְדֵינוּ כּוֹנֵנָה עֲלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנֵנָהוּ.

רחצה

לפני נטילת ידיים יאמר:

הַרִינִי מוֹכֵן וּמִזְמֵן לְטַל יְדֵי לֹאֲכִילֵת פֶּת,
כְּמוֹ שֶׁתִּקְנוּ חַז"ל, וְהַסְמִיכוּהוּ עַל הַכֶּתֶב
'וְהַתְקַדְּשֶׁתָּ וְהִיָּיתָ קְדוֹשִׁים', וְנֹאמַר 'וְיָדִיו
לֹא שָׁטֹף בְּמֵיִם'. וְאַבְרָם בְּרַכַּת הַמַּצּוֹה 'עַל
נְטִילַת יָדִים', כְּמוֹ שֶׁתִּקְנוּ חַז"ל, וְאִקְוִים בְּזֶה
מַצּוֹת עֲשֵׂה לַעֲשׂוֹת כָּכָל הוֹרָאת בֵּית דִּין
הַגָּדוֹל, וּמַצּוֹת לֹא תַעֲשֶׂה שְׁלֹא לְהַמְרוֹת
פִּיהֶם.

לְהוֹדִיעַ וּלְהוֹדֵעַ, שֶׁהוּא אֶ–לֵהִי עוֹלָם, אֶ–לֵהִי
יִשְׂרָאֵל, הַמְשִׁיחַ וְהַכֹּל יָכוֹל, וְהוּא הַמְשִׁיד
מַעֲרֻכוֹת הַשָּׁמַיִם כְּרִצּוֹנוֹ, וְכִי אֵין כֹּחַ בְּשׁוֹם
בְּנֵאָה לְהִרְע אוֹ לְהִטִּיב מִבְּלַעֲדֵי הַשְּׁגָחָתוֹ
'תִּבְרָה, כְּמוֹ שֶׁנֹּאמַר 'וּלְמַעַן תִּסְפֹּר בְּאָזְנִי
בְּנֵךְ וּבֵן בְּנֵךְ אֶת אֲשֶׁר הִתְעַלְלָתִי בַּמִּצְרִים
וְאֶת אוֹתִי אֲשֶׁר שָׁמַתִּי בָם וַיִּדְעָתָם כִּי אֲנִי
ה' (דֶּרֶךְ פִּיקוּדִיךְ).

לְשֵׁם יְחִיד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתָּהּ, בְּדַחֲלֵו
וּרְחִימוּ, עַל יְדֵי הֵהוּא טְמִיר וְנֶעֱלָם, בְּשֵׁם כָּל
יִשְׂרָאֵל. וְיֵהי נֶעֱם ה' אֶ–לֵהִינוּ עֲלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה
יְדֵינוּ כּוֹנֵנָה עֲלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנֵנָהוּ.

כשיגיע ל'לפניך אנחנו חייבים' יאמר:

הַרִינִי מוֹכֵן וּמִזְמֵן לוֹמַר הֶלֶל וְהוֹדָאָה לַה'
עַל כָּל הַטּוֹב אֲשֶׁר גָּמְלָנוּ [לְקִיָּם בְּזֶה מַצּוֹת
עֲשֵׂה שְׁצוֹנִי בְּתוֹרָתוֹ הַקְדּוֹשָׁה שֶׁנֹּאמַר 'הוּא
תִּהְיֶה לְתֹרֶךְ וְהוּא אֶ–לֵהִיךָ', וְאַהֲלִלוּ כְּעַתָּה] כְּמוֹ
שֶׁתִּקְנוּ חַז"ל, וְהַסְמִיכוּהוּ עַל הַכֶּתֶב 'וּבְיוֹם
שִׁמְחַתְכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבְרֵאשֵׁי חַדְשֵׁיכֶם
וּתְקַעְתֶּם בַּחֲצֹצְרוֹת', וְעַקֵּר הַשִּׁירָה בְּפֶה,
וּכְלִי לְבָסוּמָא קָלָא הִיא, וּבְכָל יוֹם טוֹב נֹאמַר
'וְשִׁמְחִת בַּחֲגֵךְ'. וּבְלִילָה הַזֶּה הִלְלוּ מוֹשֶׁה
וְיִשְׂרָאֵל אֶת ה' יִתְבָּרַךְ בַּמִּצְרִים, וְנֹאמַר 'הַשִּׁיר
יְהִי לָכֶם כְּלִיל הַתְקַדְּשׁ חַג', לִילָה הַמִּקְדָּשׁ
לְחַג טַעוֹן שִׁירָה, וְאִקְוִים בְּזֶה מַצּוֹת עֲשֵׂה
לַעֲשׂוֹת כָּכָל הוֹרָאת בֵּית דִּין הַגָּדוֹל, וּמַצּוֹת
לֹא תַעֲשֶׂה שְׁלֹא לְהַמְרוֹת פִּיהֶם.

לְשֵׁם יְחִיד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתָּהּ, בְּדַחֲלֵו
וּרְחִימוּ, עַל יְדֵי הֵהוּא טְמִיר וְנֶעֱלָם, בְּשֵׁם כָּל

לְשֵׁם יְחִיד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׂכִינְתָּהּ, בְּדַחֲלוֹ וּרְחִימוֹ, עַל יְדֵי הַהוּא טְמִיר וְנֶעְלָם, בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל. וְיֵהִי נֶעֱם ה' אֶ–לֵהִינוּ עֲלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנֵנָה עֲלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנֵנָה.

מוציא מצה

הֲרִינִי מוֹכֵן וּמִזְמָן לְקַחַת לֶחֶם מִשְׁנֶה עִם פְּרוֹסַת מִצָּה, וּלְבָרֵךְ בְּרִכַּת הַנְּהִנִּי וְאַחֵר כֵּן בְּרִכַּת הַמִּצָּה 'עַל אֲכִילַת מִצָּה', כְּמוֹ שֶׁתִּקְנוּ חֲז"ל, וְאַקְיָם בְּזֶה מִצְוֹת עֲשֵׂה לַעֲשׂוֹת כָּל הַוִּזְיוֹת בֵּית דִּין הַגָּדוֹל, וּמִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה שְׁלֹא לְהַמְרוֹת פִּיהֶם.

וְהֲרִינִי מוֹכֵן וּמִזְמָן לֶאֱכֹל [בַּהֶסְבָּה] מִצָּה, לְקַיֵּם מִצְוֹת עֲשֵׂה שְׂצוֹנִי בּוֹרְאֵי יִתְבָּרֵךְ בְּתוֹרָתוֹ הַקְּדוּשָׁה, שְׁנֵאמֹר 'בְּעֶרְבֹךְ תֵּאָכְלוּ מִצֹּת', כְּדִי לְזַכֵּר שֶׁהַבּוֹרֵא יִתְבָּרֵךְ הוֹצִיאָנוּ בַּחֲפִזּוֹן מִמִּצְרַיִם, וְלֹא הִסְפִּיק בְּצִקָּם שֶׁל אֲבוֹתֵינוּ לְהַחֲמִיץ עַד שֶׁנִּגְאָלוּ.

לְשֵׁם יְחִיד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׂכִינְתָּהּ, בְּדַחֲלוֹ וּרְחִימוֹ, עַל יְדֵי הַהוּא טְמִיר וְנֶעְלָם, בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל. וְיֵהִי נֶעֱם ה' אֶ–לֵהִינוּ עֲלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנֵנָה עֲלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנֵנָה.

בְּמִצְרַיִם, וְאַבְרָהָם בְּרִכַּת הַמִּצָּה 'עַל אֲכִילַת מִרּוֹר', וְאַקְיָם בְּזֶה מִצְוֹת עֲשֵׂה לַעֲשׂוֹת כָּל הַוִּזְיוֹת בֵּית דִּין הַגָּדוֹל, וּמִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה שְׁלֹא לְהַמְרוֹת פִּיהֶם.

לְשֵׁם יְחִיד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׂכִינְתָּהּ, בְּדַחֲלוֹ וּרְחִימוֹ, עַל יְדֵי הַהוּא טְמִיר וְנֶעְלָם, בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל. וְיֵהִי נֶעֱם ה' אֶ–לֵהִינוּ עֲלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנֵנָה עֲלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנֵנָה.

כורך

הֲרִינִי מוֹכֵן וּמִזְמָן לְכַרֵּךְ מִצָּה עִם מִרּוֹר וּלְאָכְלָם יְחִיד, כְּמוֹ שֶׁתִּקְנוּ חֲז"ל, זָכַר לְמִנְהַגוֹ שֶׁל הַלֵּל בְּזֶמֶן שְׁבִיט הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קִיָּם, וְאַקְיָם בְּזֶה מִצְוֹת עֲשֵׂה לַעֲשׂוֹת כָּל הַוִּזְיוֹת בֵּית דִּין הַגָּדוֹל, וּמִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה שְׁלֹא לְהַמְרוֹת פִּיהֶם.

לְשֵׁם יְחִיד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׂכִינְתָּהּ, בְּדַחֲלוֹ וּרְחִימוֹ, עַל יְדֵי הַהוּא טְמִיר וְנֶעְלָם, בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל. וְיֵהִי נֶעֱם ה' אֶ–לֵהִינוּ עֲלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנֵנָה עֲלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנֵנָה.

שלחן עורך

הֲרִינִי מוֹכֵן וּמִזְמָן לֶאֱכֹל סְעוּדַת [שְׁבִיט וְסְעוּדַת] יוֹם טוֹב, כְּמוֹ שֶׁתִּקְנוּ חֲז"ל, וְהִסְמִיכוּהוּ עַל הַפֶּתִיב [וְקִרְאָתָהּ לְשִׁבְתָּ עֲנִי, וְנֶאֱמַר] 'בְּיָמֵינוּ הָרִאשׁוֹן מִקְרָא קִדְשׁ יֵהִי לָכֶם', וּפְרִשׁוּהוּ שְׂצוֹרֵךְ לְעֲנֹג בְּמִאֲכָל וּבְמִשְׁקָה, וְאַקְיָם בְּזֶה מִצְוֹת עֲשֵׂה לַעֲשׂוֹת

מרור

הֲרִינִי מוֹכֵן וּמִזְמָן לֶאֱכֹל מִרּוֹר בְּלִילָה הַזֶּה, כְּמוֹ שֶׁתִּקְנוּ חֲז"ל, וְהִסְמִיכוּהוּ עַל הַפֶּתִיב 'עַל מִצְוֹת וּמִרְרִים יֵאָכְלֵהוּ', וְהוּא זָכַר שְׁמִרְרוֹ הַמִּצְרִים אֶת חַיֵּי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם, וְאַטְבָּלָהוּ בַּחֲרִסַּת זָכַר לְטִיט שֶׁהִצְרָכּוֹ אֲבוֹתֵינוּ לַעֲשׂוֹת

כָּכֵל הוֹרָאת בֵּית דִּין הַגָּדוֹל, וּמִצּוֹת לֹא תַעֲשֶׂה
שְׁלֹא לְהַמְרוֹת פִּיהֶם.

לְשֵׁם יַחֲדוּ קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׂכִינְתָּהּ, בְּדַחֲלוֹ
וּרְחִימוֹ, עַל יְדֵי הַהוּא טְמִיר וְנֶעֱלַם, בְּשֵׁם כָּל
יִשְׂרָאֵל. וְיֵהִי נֶעֱמָה ה' אֶל-לִהְיוֹנוּ עֲלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה
יְדֵינוּ כּוֹנְנָה עֲלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנְנָהוּ.

צִפּוֹן

הַרְיֵנִי מוֹכֵן וּמִזְמָן לְאַכֵּל [בְּהֶסְכָּה] מִצָּה
הַשְּׂמִירָה סְמוּךְ לְבִרְכַּת הַמָּזוֹן, זָכַר לְקִרְבָּן
פֶּסַח שֶׁהִיא נֹאכָל לְבִסּוּף עַל הַשֶּׁבַע, כְּדִי
שְׁלֹא יָבוֹא לְיַדֵּי שְׂבִירַת עֶצֶם, וּבְכַדֵּי שִׂיחָהּ
טַעַם הַפֶּסַח נִשְׁאָר בְּפִיו, וְכֵן טַעַם הַמִּצְוָה,
כְּמוֹ שֶׁתִּקְנֶה חֲז"ל, וְאַקְסִים בָּזָה מִצְוַת עֲשֵׂה
לַעֲשׂוֹת כָּכֵל הוֹרָאת בֵּית דִּין הַגָּדוֹל, וּמִצּוֹת
לֹא תַעֲשֶׂה שְׁלֹא לְהַמְרוֹת פִּיהֶם.

לְשֵׁם יַחֲדוּ קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׂכִינְתָּהּ, בְּדַחֲלוֹ
וּרְחִימוֹ, עַל יְדֵי הַהוּא טְמִיר וְנֶעֱלַם, בְּשֵׁם כָּל
יִשְׂרָאֵל. וְיֵהִי נֶעֱמָה ה' אֶל-לִהְיוֹנוּ עֲלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה
יְדֵינוּ כּוֹנְנָה עֲלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנְנָהוּ.

בגמר האכילה יאמר:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, ה' אֶל-לִהְיוֹנוּ וְאֶל-לִהְיוֹ
אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁעַל יְדֵי מִצְוֹת אֲכִילַת מִצָּה
בְּלִילָה הַזֶּה, יִתְקַן כָּל אֲשֶׁר פִּגְמָנוּ בְּעֻזּוֹתֵינוּ
הָרַבִּים, וּבְפֶרֶט בְּאֲכִילַת אֶסְתֵּרִים, בֵּין בְּשׁוּגָה
וּבֵין בְּמִזִּיד, וּמֵה שֶׁנִּכְשְׁלָנוּ וְנִהְיִינוּ מִהַעֲוֹלָם
הַזֶּה בְּלֹא בִּרְכָה. וּבְכַח סְגֻלַּת הַמִּצְוֹת, יִתְקַנּוּ

כָּל הַנִּיצוּצוֹת שֶׁנִּפְּלוּ עַל יְדֵינוּ תוֹךְ הַקְּלָפוֹת,
וְיִזְדַּכְּכוּ נַפְשֵׁנוּ רִוְחָנוּ וְנִשְׁמָתָנוּ.

בִּרְךְ

הַרְיֵנִי מוֹכֵן וּמִזְמָן לְטַל מִים אַחֲרוֹנִים, כְּמוֹ
שֶׁתִּקְנֶה חֲז"ל, וְהַסְמִיכוּהוּ עַל הַכְּתוּב 'וְהִיִּיתָם
קִדְשִׁים', וְאַקְסִים בָּזָה מִצְוַת עֲשֵׂה לַעֲשׂוֹת
כָּכֵל הוֹרָאת בֵּית דִּין הַגָּדוֹל, וּמִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה
שְׁלֹא לְהַמְרוֹת פִּיהֶם.

הַרְיֵנִי מוֹכֵן וּמִזְמָן לְמַזְג כּוֹס שְׁלִישִׁי מֵאַרְבַּע
כּוֹסוֹת, כְּמוֹ שֶׁתִּקְנֶה חֲז"ל, וּלְבָרֵךְ עָלָיו בְּרַכַּת
הַמָּזוֹן, לְקַיֵּם מִצְוַת עֲשֵׂה שְׁצוּנִי בּוֹרְאֵי יִתְבָּרַךְ
בְּתוֹרָתוֹ הַקְּדוּשָׁה, שֶׁנֶּאֱמַר 'וְאֲכַלְתָּ וְשִׂבַּעְתָּ
וּבִרְכַּת'. וּלְבָרֵךְ בְּרַכַּת [הַזְמָן, כְּמוֹ שֶׁתִּקְנֶה
לָנוּ חֲז"ל, וְהַסְמִיכוּהוּ עַל הַכְּתוּב 'כִּי שֵׁם ה'
אֶקְרָא הַבּוֹ גָּדֹל לֹא-לִהְיוֹנוּ', וְנֶאֱמַר 'גָּדֹלוֹ לֵה'
אֲתִי', וּבִרְכַּת] 'הַטּוֹב וְהַמְּטִיב', כְּמוֹ שֶׁתִּקְנֶה
חֲז"ל, וְאַקְסִים בָּזָה מִצְוַת עֲשֵׂה לַעֲשׂוֹת כָּכֵל
הוֹרָאת בֵּית דִּין הַגָּדוֹל, וּמִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה
שְׁלֹא לְהַמְרוֹת פִּיהֶם.

לְשֵׁם יַחֲדוּ קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׂכִינְתָּהּ, בְּדַחֲלוֹ
וּרְחִימוֹ, עַל יְדֵי הַהוּא טְמִיר וְנֶעֱלַם, בְּשֵׁם כָּל
יִשְׂרָאֵל. וְיֵהִי נֶעֱמָה ה' אֶל-לִהְיוֹנוּ עֲלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה
יְדֵינוּ כּוֹנְנָה עֲלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנְנָהוּ.

בגמר 'ברכת המזון' יאמר:

הַרְיֵנִי מוֹכֵן וּמִזְמָן לְשִׁתּוֹת [בְּהֶסְכָּה] כּוֹס
שְׁלִישִׁי מֵאַרְבַּע כּוֹסוֹת [שֶׁהוּא כֹנֶגֶד בְּשׁוֹרַת
הַיְשׁוּעָה שֶׁאֲמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל

לפני פתיחת הדלת לאמירת 'שפור' חמתך' יאמר:

הרחמן, הוא ישלח לנו במהרה את אליהו הנביא זכור לטוב, ויבשר לנו בשורות טובות ישועות ונחמות, כאמור, 'הנה אנכי שלח לך את אליה הנביא לפני בוא יום ה' הגדול והנורא, והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם פן אבוא והכיתי את הארץ חרם'. ונאמר, 'הנני שלח מלאכי ופנה דרך לפני ופתאם יבוא אל היכלו האדון אשר אתם מבקשים ומלאך הברית אשר אתם חפצים הנה בא אמר ה' צבאות' (מהר"ל מפראג).

בגמר ה'הלל' יאמר:

הריני מוכן ומזמן לשנות [בהסבה] כוס רביעי מארבע כוסות [שהוא כנגד בשורת הישועה שאמר הקדוש ברוך הוא לישראל 'ולקחתי אתכם לי לעם', ושהוא כנגד אות ה' אחרונה משם הוי"ה, שהוא מלכות, ושהוא כנגד רוח הטמאה לביטל אותו], כמו שתקנו חז"ל, ואברך ברכת הנחנין על הכוס, ואחר כך אברך ברכה אחרונה, ואפטר את כל הכוסות בברכה אחרונה זו, הכל כמו שתקנו חז"ל, ואקים בזה מצות עשה לעשות ככל הוראת בית דין הגדול, ומצות לא תעשה שלא להמרות פיהם.

לשם יחוד קדשא בריך הוא ושכינתה, בדחילו ורחימו, על ידי ההוא טמיר ונעלם, בשם כל

וגאלתי אתכם בזרוע נטויה', ושהוא כנגד אות ו' שבשם הוי"ח, שהיא תפארת, ושהוא כנגד רוח חמדה רעה לביטל אותו], ואברך ברכת הנחנין, כמו שתקנו חז"ל, ואקים בזה מצות עשה לעשות ככל הוראת בית דין הגדול, ומצות לא תעשה שלא להמרות פיהם.

לשם יחוד קדשא בריך הוא ושכינתה, בדחילו ורחימו, על ידי ההוא טמיר ונעלם, בשם כל ישראל. יהי נעם ה' א-להינו עלינו, ומעשה ידינו כוננה עלינו, ומעשה ידינו כוננהו.

הלל

הריני מוכן ומזמן למזג כוס רביעי מארבע כוסות, ואפתח הפתח כמו שתקנו חז"ל, כדי להראות שאנו בטוחים בשם יתברך, וליל שמורים הוא, ובזכות אמונה זו יבוא בן דוד וישפך חמתו על אמות העולם. ואגמור על הכוס את ההלל, כמו שתקנו חז"ל, כי חצי ההלל הראשון מדבר בגאלת מצרים והחצי השני מדבר בגאלת השנייה העתידה להיות במהרה בימינו, ואקים בזה מצות עשה לעשות ככל הוראת בית דין הגדול, ומצות לא תעשה שלא להמרות פיהם.

לשם יחוד קדשא בריך הוא ושכינתה, בדחילו ורחימו, על ידי ההוא טמיר ונעלם, בשם כל ישראל. יהי נעם ה' א-להינו עלינו, ומעשה ידינו כוננה עלינו, ומעשה ידינו כוננהו.

יִשְׂרָאֵל. וְיִהְיֶה נֶעֱם ה' אֶל-לִהְיֵינוּ עָלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנֵנָהּ. וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנֵנָה עָלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנֵנָהּ.

נִרְצָה

יְהִי רָצוֹן מִלְפָּנֶיךָ, ה' אֶל-לִהְיֵינוּ וְאֶל-לִהְיֵינוּ אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁבִּכְחַ סִגְלַת אֲרָבַע כּוֹסוֹת וְכָל הַמַּצּוֹת שֶׁעָשִׂינוּ בְּלִילָה הַזֶּה, יִגְדֵּל נָא כַּח ה', לְרַחֵם בּוֹ עָלֵינוּ וּלְהוֹשִׁיעֵנו, אֲזַיָּאמְרוּ בְּגוֹיִם הַגָּדִיל ה' לַעֲשׂוֹת עִם אֱלֹהִים. וּבִרְכוּת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל עַל שֶׁהִחַיֵּיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ, כֵּן תַּחֲיֵינוּ וְתַקִּימָנוּ וְתַחַנְנוּ וְתַאֲסֵף גְּלוּיֵינוּ לְחִצְרוֹת קִדְשֶׁךָ, לְשִׁמּוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ וּלְעַבְדְּךָ בְּלִבָּב שָׁלֵם, עַל שְׂאֵנָחֵנוּ מוֹדִים לָךְ בְּרוּךְ א-ל הַהוֹדָאוֹת. וְצֵא נָא לִישֵׁעַ עַמְּךָ, לִישֵׁעַ אֶת מְשִׁיחֶךָ, וְכִימִי צֵאתָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּיַד חֲזָקָה וּבִזְרוּעַ נְטוּיָה וּבְאוֹתוֹת וּבְמוֹפְתִים, כֵּן עֲתָה בְּגָלוּת הַזֶּה, הִרְאָנוּ נִפְלְאוֹת, וְזָכְנוּ לְרֹאוֹת פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ הַקָּדוֹשׁ, וְיִהְיֶה ה' לְמִלֹּךְ עַל כָּל הָאָרֶץ, בְּיוֹם הַהוּא יִהְיֶה

ה' אֶחָד וְשִׁמּוֹ אֶחָד, וְיִהְיֶה כָּל הָאָרֶץ שְׂפָה אֶחָת לְכֹל, וּלְעַבְדוֹ שְׂכֵם אֶחָד, וְיָקִים בָּנוּ מִקְרָא שְׂכָתוֹב 'כִּי מְלָאָה הָאָרֶץ דְּעָה אֶת ה' כְּמִים לַיָּם מְכַסִּים', אָמֵן, כֵּן יִהְיֶה רָצוֹן. יְהִי לְרָצוֹן אֲמִרֵי פִי וְהִגִּינוּ לְבִי לְפָנֶיךָ ה' צוּרֵי וְגֹאֲלֵי (סידור הרש"ש).

אם יכול להוסיף בסיפור יציאת מצרים, יאמר:

הִרְיֵנוּ מוֹכֵן וּמִזְמֵן לְהוֹסִיף בְּסִפּוֹר יִצִּיאַת מִצְרַיִם [וְלִקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע שְׁעַל הַמִּטָּה] עַד שֶׁתַּחֲטִיפֵנִי שָׁנָה, כְּמוֹ שֶׁתִּקְנֵנוּ חַיִּי, וְאֶקִּים בְּזֶה מִצְוֹת עֲשֵׂה לַעֲשׂוֹת כָּכָל הוֹרָאתָ בֵּית דִּין הַגָּדוֹל, וּמִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁלֹּא לְהִמְרוֹת פִּיהֶם.

לְשֵׁם יַחֲוֵד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשִׁכְנִיתָהּ, בְּדַחֲלוֹ וּרְחִימוֹ, עַל יְדֵי הַהוּא טְמִיר וְנִעְלָם, בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל. וְיִהְיֶה נֶעֱם ה' אֶל-לִהְיֵינוּ עָלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנֵנָהּ.

מבוא

הא לחמא עניא

רוממות השי"ת, ובזה יבא אל שער המלך בלבוש שק, כי הקב"ה משתמש בכלים שבורים, ולב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה."

באותה שנה (תרנ"ד) כתב רבינו לעצמו בכתב יד קדשו בגודל ענוותנותו ושפלותו דברים נוראים ומחרידים:

"...ואם רצונך להשיג שיפתחו לך שערי צדק, ונחלת עבודת אבותיך, וידעת גם ידעת שתשובת האפוסטרופוס הוא שאתה נבער מדעת, ואתה מכלה ממון, ולא יוכל לתת לך לעת עתה נחלתו. אולם אם תתפלל ממעמקי הלב ובמסתרים תבכה נפשך ותשוב אל ה', ותענה ותאמר הן אמת כי חטאתי ומכיר אני שפלותי ודלותי, אולם מעתה הנני מקבל עלי להיטיב ולהישר מעשי לטוב בעיניך, ובידך עתותי, ותסייעני לשוב אליך באמת ובלב שלם, שאזכה על כל פנים לבחינת בא ליטהר, ואחר כך תסייעני שאזכה לתשובה שלימה. ושים נא אל לבך כי לפני בוחן לבות וכליות אתה עומד ומדבר, מי אתה, ולפני מי אתה עומד וכו'. ואם תקבל עליך באמת כל

המאמר שלפנינו [הגדה של פסח אות טו] הוא מכתב יד קדשו של רבינו זי"ע בשנה הראשונה לנשיאותו (תרנ"ד) מתוך המאמר נראה מחד גיסא גודל שבירות לבו הטהור והכנעתו ושפלותו עד לעפר ממש, ומאידך גיסא איך שהוא מחזק את עצמו לבל ליפול לשום הרהור של יאוש ורפיון ידיים ח"ו.

ויסוד הדברים הם מדברי אביו **כ"ק מרן השרף רבינו הזקן** זי"ע על דברי הגמרא: "מתחיל בגנות ומסיים בשבח" התנא מבטיח לנו דאף שנתחיל בגנאי שלנו, בשפלינו יזכור לנו, ונסיים בשבח מחמת סיפור הקדוש הזה. ורבינו במאמרו הק' מרחיב לבאר את דבריו הק', ובתוך דבריו כותב בלשונו הטהור:

"והכל מודים שהעיקר הוא שידע האיש ויתבונן שפלות והכנעת וגנותו עצמו, וגודל חטאו ופגמו, וממילא יגיע אליו גודל הבושה והפחד לפני הדר גאונו ית"ש על כל רמים, ומלאכים יחפזון ושרפים ואופנים זוחלים ורועדים ממנו, ומה גם קרוץ מחומר גוש עפר איש חוטא, ובזה ממילא יבין וישכיל

דעת רבי שמעון בר יוחאי ורבי אלעזר בנו, ועל דעת האר"י הקדוש ורבי ישראל בעל שם, ויבטח בה' ובחסדיו המרובים הנמשך על כל העולם כולו, ובפרט בזה החג הקדוש, המרומז לאברהם אבינו ע"ה איש החסד.

כאמור עיקר תוכן המאמר הוא לבאר את סדר ההכנה הראויה לקראת ליל הסדר באופן שגם אם מי שנכנס לשם בגנות מסיים בשבח, ובתוך המאמר יתבאר עוד: **א.** ענין שלושה מדרגות בתפילה [לחש, צעקה, דמעה]. **ב.** הכח הגדול שיש בדמעות שבאים מעומק פנימיות הלב. **ג.** התבוננות קודם התפילה בשפלות עצמו ובגדלות הבוית"ש. **ד.** לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה. **ה.** ביאור בעומק כוונת פלוגתת רב ושמואל באיזה גנות מתחיל.

'דבר בעתו מה טוב' מאמר זה מבאר את גודל הענין של מדרגות התפילה, והוא שייך ביותר לליל התקדש חג שהוא לילה השמור מן המזיקים ומסוגל ביותר לתפילה כמוש"כ רבינו במאמרו לפסח (אות ק): **שהתפילה בליל הסדר מעלה את את כל התפילות מכל השנה, וזלה"ק:**

Q"הא לחמא עניא. על דרך אומרים ז"ל לחם עוני שעונין עליו דברים הרבה, היינו כמו שביאר אאמור"ר זצלה"ה ז"ע שהוא מלשון השפעה, מלשון הכתוב אענה את השמים והם יענו את הארץ, על דרך תהומות הדום לרסיסו, וזה שאמר מלשון יענה, והיינו שנענין מן השמים על כל הדברים אשר יתפלל ויבקש מהקב"ה בעת הזאת, וזוכה להעלות התפילות מכל השנה שלא עלו לרצון לפני אדון כל, אכ"ר".

זה מעומקא דלבא, אז מיום אשר נתת אל לבך לשוב ולהתענות נחשב ככפועל ממש. ועל דרך הכתוב אמרתי אודה עלי פשעי לה', היינו אף כשאמרתי אודה עלי פשעי, אז ברחמין הרבים נחשב בעינך כאילו הייתי מתוודה בכל פרטי הוידוי. ואתה נשאת עון חטאתי סלה, ואם כן תהיה, אזי לך פתחון פה לתבוע כי יניח אותך בבית אבותיך, ובזה השער צדיקים יבואו בו, עבודתו וקדושתו יהיה לך לעזר ולסעד".

ורבינו מסיים שם בהוראה לעצמו מתוך דביקותו העצומה באביו כ"ק רבינו הזקן זי"ע:

שים נא כל זאת על לבך היטב היטב, קודם שתפתח פה לדבר שום דיבור קדושה בתורה או בתפילה. תצייר נא צורתו הקדושה באותו הזמן.

מכל זה יש לנו ללמוד איך צריכים לגשת אל עבודת הקודש של ליל התקדש חג בדחילו ורחימו, וכפי שכותב רבינו במאמרו לפסח (אות מח):
...איך ובמה יוכל הבשר ודם קרוץ מחומר להכין את עצמו בהכנה דרבה כראוי וכיאות למצוות האלה בליל התקדש חג, ושיוכל לפצות פה ולשון למלא מילי ביציאת מצרים קדם מלכא עילאה, כנודע מה שכתב הזוה"ק וקוב"ה חדי בההוא סיפור, ביה שעתא כניש קוב"ה לכל פמליא דיליה, ואמר לון זילו שמעו ספורא דשבחא דילי, דקא משתעאן בני, וחדאן בפורקני. **אך עיקר ההכנה והזמנה הנבחרת בכל המצוות הוא, לעשות באמונה פשוטה ושליומה יען אשר צוה ה' לעשות, ויגלה דעתו שכל המצוות שעושה בזה הלילה הכל לדעת רבותינו הקדושים, על**

ישמח ישראל

[תרנ"ד]

אות ט"ו

עֲשֵׂה בְּשִׁבְלִי זָכוֹת אֲבָרְהָם שְׁאָמֹר (בראשית כג, ד)
'גֵּר וְתוֹשֵׁב אֲנֹכִי, וְזֶה כִּי גֵר אֲנִי עִמָּךְ תוֹשֵׁב כָּכָל
אֲבוֹתַי'.

וְכָף הֵם דְּבָרֵי הַמִּדְרָשׁ (שמו"ר לח, ד), 'קָחוּ עִמָּכֶם
דְּבָרִים', עַד 'בָּכוּ וְהִתְפַּלְלוּ לִפְנֵי'. [וְזֶה לְשׁוֹן הַמִּדְרָשׁ
שֶׁם, "קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֶל ה'" (הושע יד, ג),
לְפִי שִׁישְׁרָאֵל אוֹמְרִים, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, הַנְּשִׂאִים
חוֹטָאִים וּמִבִּיאִים קָרְבָּן וּמִתְכַּפֵּר לָהֶם וְכו', אֲנִי אֵין
לָנוּ קָרְבָּן. אָמֹר לָהֶם, 'וְאֵם כָּל עֲדַת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ'
וְגו' (ויקרא ד, ג). אָמְרוּ לוֹ, עֲנִיִּים אֲנִי וְאֵין לָנוּ לְהַבִּיא
קָרְבָּנוֹת. אָמֹר לָהֶם, 'דְּבָרִים' אֲנִי מִבְּקֶשׁ, וְאֵין 'דְּבָרִים'
אֵלָּא דְּבָרֵי תוֹרָה וְכו'. אָמְרוּ לוֹ אֵין אֲנִי יוֹדְעִין, אָמֹר
לָהֶם בָּכוּ וְהִתְפַּלְלוּ לִפְנֵי].

וְדְבָרֵי הַזֹּהָר הַקָּדוֹשׁ תְּרוּמָה מִתְּאִמּוֹת לְדְבָרֵי
הַמִּדְרָשׁ הַזֶּה. [וְזֶה לְשׁוֹן הַזֹּהָר הַקָּדוֹשׁ (ח"ב
קסח), 'וְאִי תִימָא אִי הָכִי הָאִי מֵאֵן דְּאִיהוּ בְּצַעְרָא
וּבְדוּחָקָא, דְּלֵא כִּיל לְמַחְדֵּי לִבֵּיהּ, וּמִגּוֹ דוּחָקָא אִית
לֵיהּ לְמִיתַבַּע רַחֲמִין קָמִי מְלָכָא עֲלָאָה, אִי הָכִי לֹא
יִצְלִי צְלוּתָא כָּלָל, וְלֹא יִיעוֹל בְּעֲצִיבָא כָּלָל, דְּהָא
לֹא יִכּוֹל לְמַחְדֵּי לִבֵּיהּ וּלְעֲצָא לֹא קָמִיהּ בְּחֻדוּהּ. מֵאִי
תִּקְנוּתָא אִית לֵיהּ לְהָא בֵּר נֶשׁ, אֵלָּא וְדֵא תִנְיָן, כָּל
תִּרְעִין נִנְעָלוּ וְאִסְגּוּרִין, וְתִרְעִין דְּרַמְעִין לֹא אִסְגּוּרִין,
וְלִית דְּמַעָּה אֵלָּא מִגּוֹ צַעְרָא (וְדוּחָקָא) וְעֲצִיבִי, וְכָל

'מִתְחִיל בְּגִנוּת וּמִסִּיִּים בְּשִׁבְחָה. מֵאִי בְּגִנוּת, רַב
אָמֹר, 'מִתְחִילָה עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה הָיוּ אֲבוֹתֵינוּ'.
וּשְׁמוּאֵל אָמֹר, 'עֲבָדִים הָיוּ' (פסחים קטז). דְּבָרֵי
כ"ק עט"ר אָמֹר "זִכְלָה" ה"ז ע"כ מ'דוּע'. [וְזֶה
לְשׁוֹנוֹ הַקָּדוֹשׁ, 'מִתְחִיל בְּגִנוּת וּמִסִּיִּים בְּשִׁבְחָה', הַתֵּנָּא
מִבְּטִיחַ לָנוּ דָּאף שֶׁ'נִּתְחִיל בְּגִנָּא' שְׁלָנוּ, בְּשִׁפְלִינוּ
יִזְכּוֹר לָנוּ, וְנִסִּיִּים בְּשִׁבְחָה' מִחֲמַת סִיפּוֹר הַקָּדוֹשׁ
הַזֶּה].

וְנִרְחִיב בִּיאֹר עַל דְּבָרֵי הַקָּדוֹשִׁים, וּמִמִּילָא נִבִּין
פְּלוּגָתִיָּה דְּרַב וּשְׁמוּאֵל. וְנִקְדִּים דְּבָרֵי צְרוּר הַמּוֹר
(שמוות ב, כג) עַל פֶּסוּק 'שְׁמַעַת תִּפְלְתִי ה', וְשׁוֹעֲתִי
הַאֲזִינָה, אֵל דְּמַעֲתִי אֵל תִּתְּרֵשׁ, כִּי גֵר אֲנִי עִמָּךְ
תוֹשֵׁב כָּכָל אֲבוֹתַי' (תהלים לט, ג). [וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, "שְׁמַעַת
תִּפְלְתִי ד", כְּשֶׁאֲתַפְּלֵל לִפְנֵיךְ. וְאֵם לֹא יִהְיֶה בִּי כַח
לְהִתְפַּלֵּל, 'וְשׁוֹעֲתִי הַאֲזִינָה', כְּשֶׁאֲנִי נוֹשֵׂא עֵינִי
לְמִרוֹם, כִּי פִירוֹשׁ "שׁוֹעֲתִי" לְפִי הַזֹּהָר (ח"א קלב).
הוּא נְשִׂאוֹת עֵינַיִם, כְּמוֹ 'וְשׁוֹעַ אֶל הָהָר' (ישעיה כב,
ה). וְאֵם לֹא יִהְיֶה בִּי כַח לִישׂא עֵינִי אֶל הָהָרִים, 'אֵל
דְּמַעֲתִי אֵל תִּתְּרֵשׁ', אַחֲרֵי שֶׁהִבְכִּיָּה בָּאָה מַעֲצָמָה,
וְכִדְבָרֵי הַזֹּהָר הַקָּדוֹשׁ (ח"ב קסח). 'לִית דְּמַעָּה אֵלָּא
מִגּוֹ צַעְרָא וְדוּחָקָא'. וְאֵם לֹא אוֹכַל לְהוֹרִיד דְּמַעוֹת,

אינון וכו' תרעין כולהו מתברין גזיזין ומנעולין, ועיילין אינון דמעין, וההיא צלותא עאלת קמי מלכא קדישא'. וגם דברי הזוהר הקדוש (ח"ג קצה.), 'לית צלותא כצלותא דמסכנא'.

והכל מודים שהעיקר הוא שידע האיש ויתבונן שפלות והכנעת וגנות עצמו, וגודל חטאו ופגמו, וממילא יגיע אליו גודל הבושה והפחד לפני הדר גאונו יתברך שמו, רם על כל רמים, ומלאכים יחפזו ושרפים ואופנים זוחלים ורועדים ממנו, ומה גם קרוין מחומר גוש עפר איש חוטא. ובזה ממילא יבין וישכיל רוממות השי"ת, ובזה יבא אל שער המלך בלבוש שק, כי הקדוש ברוך הוא משתמש בכלים שבורים, ולב נשבר ונדפף אלקים לא תבזה' (תהלים נא, ט).

וזה הוא פלוגתת רב ושמואל מה הוא בושה גדולה, דשניהם מודים ד'מתחיל בגנות' היינו בגנות עצמו ובשפיל מצבו, אולם גנותו של מי גדול, אם גנות מי שאביו לא היה מ'ישראל חס ושלום, וממילא הוא בוש מאוד, או להיפוך להבדיל מי

שאביו היה איש טהור וצדיק, והוא איש חוטא, ממילא בזכרו גודל יקרת קדושת רוממות ערך אביו הקדוש, וכמשל המדרש (קה"ד ו, ו), אפילו נותן לה כל מעדנים שבעולם לא תמלא, למח, לפי שהיא בת מלך. בזכרו כי הוא היה בן מלך, ואביו יושב על כסא מלכותו של הקדוש ברוך הוא, ועתה נהפך עליו הגלגל, ומחמת חטא בנו נתפס בנו בתפיסה, ולעבד נמכר, ממילא בהעלות בנו זאת על לוח לבו, תשתתף נפשו עד מאוד ומתבייש בבושה נפלאה מה הגיע אליו, ומי הוא.

וזה הוא דברי שמואל, 'עבדים היינו', שהיינו בני אבותינו אברהם יצחק ויעקב, ושבים, מלכי ישראל וקדושו, ועתה 'עבדים היינו', הוא בושה גדולה. וממילא בראותו גודל שפלותו ממילא תגדל בעיניו חסדי ד' אשר עושה אף לשפיל ערך כמוני היום, ויודה וישבח ויפאר בכל איבריו, ובכל לבבו יודה את ד' על חסדו הגדול ונפלאותיו אשר עשה, ויספר ביציאת מצרים כדת כראוי וכנכון. (כתי"ק).

הביאור

[תרנ"ד]

אות ט"ו

דווקא על ידי ש'יתחיל בגנות' ויכיר בשפלות עצמו יזכה להתעלות ולסיים בשבח'

גם אם 'מתחיל בגנות' יזכה להזדקך בסיפור יציאת מצרים ו'סיים בשבח' / 'אל דמעתי אל תחרש' – כח הבכיה לפעול בשמיים אף ללא תפילה / גודל כח התפילה הנובעת מכבי ולב נשבר לכפר עוונות / התפילה הנובעת מלב נשבר המכיר בשפלות עצמו מתקבלת ביותר / דווקא על ידי ש'יתחיל בגנאי' וישר לבו בהכרה בשפלות עצמו יזכה לכפר חטאיו ולסיים בשבח' / רב ושמואל נחלקו מהי 'גנות' גדולה יותר, חוסר יחוס או מעלת אבותיו וגנות עצמו / בהכרת 'גנותו' יגדלו חסדי ה' בעיניו ויספר ביציאת מצרים כראוי.

עובדי עבודה זרה היו אבותינו, ושמואל אמר עבדים היינו (פסחים קטז). ויש להבין באיזה סברה נחלקו, וגם לא נתבאר באיזה שבח יש לסיים? **דברי כ"ק עט"ר אאמו"ר זצללה"ה זי"ע הכ"מ ידוע, [זזה לשונו הקדוש, מתחיל בגנות ומסיים בשבח, התנא מבטיח לנו דאף שנתחיל בגנאי שלנו, שלא נהיה ראויים לספר ביציאת מצרים, עם כל זאת בשפלותנו יזכור לנו, ועל ידי הסיפור יסיר ה' מאתנו כל חטאינו, עד שנזכה שנסיים**

גם אם 'מתחיל בגנות' יזכה להזדקך בסיפור יציאת מצרים ו'סיים בשבח'

אמרו חז"ל במסכת פסחים (קטז): לפי דעתו של בן אביו מלמדו, ויהא מתחיל את סיפור יציאת מצרים בסיפור הגנות שהיו בה ישראל ומסיים את הסיפור בשבח של ישראל^א, ונחלקו שם בגמרא מאי בגנות - באיזה דברי גנאי צריכים להתחיל את סיפור יציאת מצרים, רב אמר שיזכיר שמתחילה

הערות וצייונים

יתרה, ונרמז בזה שיתחיל את סיפור יציאת מצרים בדברי גנות שיש צער בשמיעתם, וסיים בשבח, בדברים המשמחים את הלב ומחזקים אותם עכ"ד. ורבינו יבאר בהמשך את פנימיות הענין והתכלית בזה.

א. באור החיים הק' כתב (שמות יג, ח) שדין זה רמז בפסוק 'הגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים'. ולשון 'הגדת' משמע דברים קשים כגידים (שבת פד), ואילו לשון 'לאמר' משמע אמירה רכה ונוחה (מכילתא

בשבח והיינו שמחמת סיפור הקדוש הזה נשתבח ונתעלה^ב].

'אל דמעתי אל תחרש' – גודל כח הבכיה לפעול בשמיים אף ללא תפילה

ונרחיב ביאור על דבריו הקדושים להבין באיזה שבח יסיים, ולאיזה מדרגה יזכה להתעלות מכח הסיפור, וממילא נבין על פי זה גם **פלוגתיה דרב ושמואל**. ונקדים **דברי צרור המור** (שמות ב, כג) **על הפסוק** (תהלים לט, יג) **שמעה תפילתי ה' ושועתי האזינה אל דמעתי אל תחרש כי גר אנכי עמך תושב ככל אבותי**. ויש להבין את ריבוי לשונות של בקשה שמזכיר כאן [תפילתי, שועתי, דמעתי], וגם מהו שמזכיר בסוף תושב ככל אבותי.

[ומבאר בספר צרור המור **וזה לשונו**, 'שמעה תפילתי ה' כשאתפלל לפניך' (תפילה בלחש^ג),

ואם לא יהיה בי כח להתפלל אני מבקש ממך 'ושועתי האזינה', היינו לתפילה שאני מתפלל בצעקה בהרמת קול בצרתי **כשאני נושא עיני למרום**^ד, ולמה נקרא תפילה זו בלשון שועה, כי פירוש 'שועה' לפי הזהר (ח"א קלב) הוא נשיאות עינים – הרמות עינים כלפי מעלה, כמו שביארו כן בפסוק 'ושוע אל ההר' (ישעיה כב, ה), ופירושו שצועק כלפי מעלה, כי בתפילה שאדם מרים קולו הוא מרים גם עיניו למעלה^ה, ואם לא יהיה בי כח להתפלל באופן שאוכל לישא עיני אל ההרים ולצעוק כלפי מעלה, אז 'אל דמעתי התפילה שאני מתפלל בדמעות אל תחרש', אלא תהיה נכנסת אל השי"ת מאחור שהבכיה באה מעצמה, מעומק פנימיות הלב, וכדברי הזהר"ק (ח"ב קסה) **לית דמעה אלא מגו צערא ודוחקא** – אין דמעה יוצאת מהאדם אלא מתוך צער ודוחק^ו, ואם לא

הערות וצינון

- ד. עיין מש"כ רבינו עוד בזה בפרשת שמות אות ב.
- ה. ואיתא שם בזה"ק שתפילה זו שוברת שערים, ודופקת בשערי תפילה להכניס תפילתו מיד מתוך דוחק הצרה. והטעם שצריך לשבירת השערים עיין להלן בהערה יג.
- ו. היינו לצעוק כלפי מעלה, וההרים הוא מלשון ושוע אל ההר כנ"ל. עיין מש"כ רבינו בזה במאמרי לחנוכה אותיות נ, נד. ובמאמרי לפסח אותיות סד, סז. ועיין בהערה להלן בסמוך.
- ז. כלומר שהתפילה יוצא מעומק פנימיות הלב שהוא מדרגה גדולה ביותר שאין למעלה ממנה, וכמו שאמרו שם בזה"ק 'ולית תרעא דקאים קמיה, ולעולם לא אהדרו דמעין בריקניא' – שאין שער בשמים שעומד כנגד תפילה כזו, ולעולם תפילה בדמעות אינה חוזרת ריקם. והחילוק בין שועה לדמעות הוא, שתפילה בשועה עדיין שערי שמים נעולים, אלא שיש כח בתפילה כזו **לשבר ולפתוח** את השערים, משא"כ בתפילה בדמעות אין צריך לשבר את השערים אלא הם נפתחים מאליהם, ואין שום שער שיכול לעמוד כנגד הדמעות, ומשום כך מובטח הוא שאין תפילתו חוזרת ריקם.
- ונמצא שיש כאן שלושה מדרגות של תפילה זו למעלה

ב. ההוספות בביאור הם על פי דברי רבינו להלן אותיות לד, נז. וזה לונג באות לד: ולאמור 'רצצה', היינו רחץ ה', כפשוטו הוא כמו שנאמר (ישעיה ד, ד) 'רחץ ה' את צואת בנות ציון', היינו בעזר אלקי תזכה על ידי הסיפור להסיר ממך כל החטאים, וכמאמר אאמו"ר זצלה"ה ז"ע על 'מתחיל בגנות ומסיים בשבח'.

ויש לציין שבמאמרי ליום המיוחס (אות ג) כותב רבינו תנאי בדבר שצריך לעורר את עצמו בסיפור, וז"ל: דרבינו הקדוש מחזק את לב האדם ומבטיחו, דאפילו אם יפתח לספר ביציאת מצרים בגנותו, **אם יתעורר לבבו בסיפור יציאת מצרים**, אז מבטיחוהו שייסיים בשבח, היינו שבכלתו לספר יהיה משובח ע"ש.

ג. כן הוא בזה"ק: שמעה תפילתי ה' דא צלותא די בלחש – שאז רק הקב"ה שומע את תפילתו, והמעלה שיש בתפילה זו שכיין שאין המלאכים שומעים את התפילה אינם יכולים לקטר על זה, כמבואר באריכות בזה"ק על גודל הזהירות שלא להשמיע שום קול בתפילה כדי שלא יקטרגו המלאכים על זה, ואכמ"ל. ועיין מש"כ רבינו בזה בראש השנה אות ב.

אוכל להתפלל מפנימיות הלב ולהוריד דמעות וגם לא להתפלל בלחש או בשועה, עשה בשביל זכות האמונה וההכנעה של אברהם שאמר (בראשית כג, ד) **גר ותושב אנכי, וזה הוא כוונת סיום הכתוב כי גר אנכי עמך תושב ככל אבותי**^ט היינו שתעשה למען אברהם אבינו שאמר גר ותושב אנכי עמכם^י. ומכאן למדנו גודל כח הבכיה - הנובעת מהרגשת הצער והבנת שפלות מצבו - לפעול בשמי מרומים.

גודל כח התפילה הנובעת מבכי ולב נשבר לכפר עוונות ולפתחת כל השערים שתתקבל תפילתו לרחמים ולרצון

וכך הם דברי המדרש (שמו"ר לח, ד) על הכתוב **'קחו עמכם דברים, עד סוף הפיסקא בלשון 'בכו והתפללו לפני'.**

הערות וציטוטים

[וזה לשון המדרש שם, הדורש את הכתוב 'קחו עמכם דברים ושובו אל ה' (הושע יד, ג). כלפי מה הדברים אמורים, לפי שישראל אומרים לפני הקב"ה, רבונו של עולם, הנשיאים [מלכי ישראל] חוטאים ומביאים קרבן חטאת נשיא ומתכפר להם וכו' ואילו אנו כל עדת ישראל, מה נעשה אם נחטא, הלא אין לנו קרבן, ואיך נוכל גם אנחנו לכפר על חטאינו, אמר להם (ויקרא ד, יג) **'ואם כל עדת ישראל ישגו וגו' והקריבו הקהל פר בן בקר לחטאת'** (ויקרא ד, יג-יד), הרי שגם כלל ישראל יכולים להביא קרבן ולהתכפר בקרבן 'פר העלם דבר של ציבור'.

אמרו לו עניים אנו ואין לנו להביא קרבנות, אמר להם דברים אני מבקש ואין דברים אלא דברי תורה וכו', ועל ידי שתעסקו בתורה יתכפר

והיו כאלמים, בחינת 'נאלמתי דומיה' (תהלים לט, א) כמבואר בספרים הקדושים, ולא יכלו להתפלל ולזעוק, רק נאנחו אוי ואבוי, וגם זה תלו רק בזכות אבותיהם אברהם יצחק ויעקב. ועיין עוד מה שכתב בזה בפרשת החודש אות ד.

ט. הדיק בלשון זה הוא כי לאחר שכבר הזכיר את הכח המיוחד שיש בכל אחד משלושת התפילות שבזכותם של כל אחד יתקבל התפילה באיזה מדרגה שהיא, אם כן מהו זה שחוזר ואומר עוד נתינת טעם כי גר אנכי, הרי כבר הזכיר בכל אחד מהתפילות את העם למה יתקבלו התפילה?

י. השלמת הביאור בסיום הכתוב כי גר אנכי הוא מדברי צרור המור ולא מהזהו"ק, כי גם הזהו"ק מדייק מהו ענין נתינת הטעם כי גר אנכי, אבל מבואר באופן אחר לגמרי, שכנגד ג' התפילות [לחש, צעקה, דמעה] יש כאן כאן ג' בחינות למעלה בקודש, א' תפילת גר [להיכנס לתפילה בהכנעה כגר בארץ בשערי תפילה העליונה]. ב' תפילת תושב [להרים קולו אמירת קרבנות ופסוד^ז ותפילה דמיושב]. ג' תפילת ככל אבותי [תפילת העמידה בדמעות ויכוון להעלות תפילתו לשערי דמעה שבהם שורש האבות שהם עיקר קיון העולם ע"ש באורך].

מזו. א' תפילה בלחש - שאז רק הקב"ה שומע את תפילתו והמוקטרגים אינם יכולים לקטרג. ב' תפילה בצעקה ונשיאות עין למורים - שיש בה כח לשבר את כל השערים הנועלים. ג' תפילה בדמעות - שבכח תפילה כזו נפתחים מאליהם כל השערים ואין תפילות חוזרות ריקם. ועכשיו יבאר את סיום הכתוב כי גר אנכי וגו' שיש בזה בקשה שגם כאשר אין בכוחו אף לא לאחד מכל התפילות הללו, שיתקבל התפילה בזכות אברהם אבינו, ועיין מש"כ רבינו בזה באריכות בפרשת תולדות אות ג. ועיין עוד להלן בהערה י.

ח. רש"י^ל מפרש שם (בפירוש הראשון) שאני גר מארץ אחרת ונתיישבתי עמכם שזה מורה על הכנעה שמרגיש את עצמו כגר ונכרי ("ע"ש ברמב"ן וחקוני וברא"ם). ובריש פרשת וארא נאמר וארא אל אברהם וגו' ושמי ה' לא נודעתי להם, ופרש"י שלא נכרתי להם במדת אמיתות שבי, שאעפ"י שהבטחתי לאברהם את הארץ, כשבר לקבור את שרה היה צריך לקנות אחוזת קרקע בדמים יקרים ולא הרהר אחר מדותי, הרי שבאמר 'גר ותושב אנכי עמכם' מורה בזה על גודל אמונתו בה'.

ועיין בדברי רבינו בפרשת שמות (אות ב) שהביא את דברי צרור המור, והוסיף לבאר שענין זה היה אצל כלל ישראל במצרים, וזה לשונו: ובמצרים כאשר היו במ"ט שערי טומאה

לכם. אמרו לו אין אנו יודעין ללמוד תורה, אמר להם אם כן בכו והתפללו לפני ועל ידי תפילה בבכיה יתכפר לכם^א].

התפילה הנובעת מלב נשבר המוכיר בשפלות עצמו מתקבלת ביותר

ודברי הזוה"ק בפרשת תרומה מתאימות לדברי המדרש הזה [זוה לשון הזוה"ק (ח"ב סקס)^ב ואי תימא אי הכי האי מאן דאיהו בצערא ובדוחקא, דלא יכיל למחדי לביה, ומגו דוחקא אית ליה למיתבע רחמין קמי מלכא עלאה, אי

הכי לא יצלי צלותא כלל ולא ייעול בעציבא כלל, דהא לא יכול למחדי לביה ולעאלא קמיה בחדוה, מאי תקונא אית ליה להא בר נש, אלא ודאי תנינן כל תרעין ננעלו ואסגורו ותרעין דדמעין לא אסגורי, ולית דמענה אלא מגו צערא (ודוחקא) ועציבו, וכל אינון וכו' תרעין כולהו מתברין גזיזין ומנעולין, ועיילין אינון דמעין, וההיא צלותא עאלת קמי מלכא קדישא^ג].

והוא מרומז גם בתוך דברי הזוה"ק (ח"ג קצה). **לית צלותא כצלותא דמסכנא** - שאין תפילה חשובה יותר שמתקבלת לפני השי"ת כתפילת

הערות וציטוטים

בשמחה והיה צריך להראות שמחה על פניו, שהרי המקום גורם. ועל זה כתוב (תהלים ק) 'עבדו את ה' בשמחה בואו לפני ברננה', שהרי צריך שלא להראות בו עצב].

יג. תרגום הלשון (בתוס' קצת ביאור מספר מתוק מדבש): ואם תאמר, אם כן שתפילה העולה לבינה כגון על בני חיי ומזוני צריכה להיות בשמחה, אם כן זה האיש שהוא בצער ובדוחק בשביל אלו הדברים והוא אינו יכול לשמח את לבו, ומתוך דוחקו יש לו לבקש רחמים לפני מלך העליון, אם כן לא יתפלל תפילתו כלל כדי שלא יכנס בעצבות כלל, שהרי אינו יכול לשמוח בלבו ולהיכנס לפניו בשמחה, כי בהזכירו צערו בתפילתו אי אפשר לו להתאפק שלא יצטער, ואם כן מהו תקנה יש לאדם זה? ומתוך: אלא ודאי למדנו (ב"מ נט.) כל השערים ננעלו ונסגרו, ושערי דמעות לא נסגרו, ואין דמענה אלא מתוך צער ועצבות, וכל אלו המלאכים הממונים על שערי דמעות, כולם שוברים כל כוחות החיצונים המקטרגים וכל המנעולים של השערים שהתפילה בדמעות צריכה לעבור בהם, ומכניסים אותם הדמעות, ואותה תפילה נכנסת לפני המלך הקדוש. עיין עוד שם באריכות בזוה"ק שהטעם שהמלאכים שוברים את כל השערים הוא בגלל צער השכינה ע"ש.

יד. עיין בדברי רבינו להלן (אות סד): 'מה שצריך ליגע ולפעול האיש שיש לו רק מעט הכנה בזמן רב, יכול הנכנה האמיתי לפעול בזמן מועט, כי כל השערים נפתחים לו, כי לית צלותא כצלותא דמסכנא'.

טו. לשון הזוה"ק: 'דוד חמא דכל כוין וכל תרעין שמיה כולהו

יא. לשון המדרש: 'לפי שישאל אומרים, רבון העולם, הנשיאים חוטאים ומביאים קרבן ומתכפר להם, משיח חוטא ומביא קרבן ומתכפר לו, אנו אין לנו קרבן. אמר להם, 'ואם כל עדת ישראל ישגו' וגו. אמרו לו, עניים אנו ואין לנו להביא קרבנות. אמר להם, דברים אני מבקש, שנאמר 'קחו עמכם דברים ושובו אל ה'', ואני מוחל על כל עונותיכם, ואין דברים אלא דברי תורה, שנאמר (ידברים א, א) 'אלה הדברים אשר דיבר משה'. אמרו לו אין אנו יודעין, אמר להם, בכו והתפללו לפני ואני מקבל. אבותיכם כשנשתעבדו במצרים לא בתפלה פדית אותם, שנאמר (שמות ב) 'ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויעקו' [וכו'], בימי השופטים בבכיה שמעתי צעקתם, שנאמר (שופטים ו) 'ויהי כי זעקו בני ישראל אל ה'' [וכו'], וכן אנשי ירושלים אף על פי שהכעיסונו, בשביל שבכו לפני ריחמתי עליהם'.

וענין התפילה בבכיה מבואר באריכות בספה"ק, כי התפילה היא במקום קרבן, והדמעות הם הנסכים שמונסכים על גבי המזבח, ואכמ"ל.

יב. קודם לכן מבאר שם הזוה"ק את החובה שיש לבוא לתפילה בשמחה ולהיזהר שלא להראות בה עצבות כלל, ועל כך שואל הזוה"ק איך יכול לבוא לשמחה מי שהוא בצער ובדוחק, וז"ל: 'ועל דא כהן גדול דקימא לקמיה, לא הוה עאל לגבי קודשא בר בחדוה, ולאחזאה חדוה, דהא אתרא גרים, ועל דא כתיב (תהלים ק) 'עבדו את ה' בשמחה בואו לפני ברננה', דהא אצטריך דלא לאחזאה בה עציבו'. [ועל זה, כהן גדול שעומד לפניו לא היה נכנס לבית קודש הקדשים, רק

העניי^י, כי הוא מתפלל בלב נשבר מתוך שמכיר בשפלות עצמו^ט.

דווקא על ידי שיתחיל בנגא' וישבר לבו בהכרה בשפלות עצמו יזכה לכפר חטאיו ולסיים בשבח'

ועל פי יסוד זה ששברון לב והבי רצוי ומתקבל ביותר לפני השי"ת, יובן הטעם שהכל - הן רב והן שמואל שנחלקו מהי הגנות - מודים שצריך להתחיל בגנות, שכן העיקר הוא שידע האיש

ויכיר במיעוט ערכו ושפל מצבו, וזאת על ידי שיתבונן שפלות והכנעת וגנות עצמו, ויכיר בגודל חטאו ופגמו, ובראותו שפלות עצמו ממילא יגיע אליו גודל הבושה והפחד לעמוד ולהתפלל לפני הדר גאונו ית"ש שהוא רם על כל רמים, ומלאכים יחפזון ושרפים ואופנים זוחלים ורועדים ממנו^{טז}, אף שאין בהם שום חטא ועוון כלל, ומה גם [כל שכן] האדם שהוא קרוץ מחומר שאינו אלא גוש עפר צריך להתיירא ולהתבייש מלפניו, ועל אחת כמה וכמה אם הוא

הערת וצינים

העני תפלות, פותח כל חלונות הרקיעים, וכל שאר התפלות שעולה למעלה, דוחה אותן אותו עני שבור לב, שנאמר 'תפלה לפני כי יעטף', כי 'יתעטף' היה צריך להיות כתוב, מהו כי 'יעטף', אלא העני עושה עיטוף לכל תפלות העולם, שלא ינסו עד שנכנסת תפילתו.

והקדוש ברוך הוא אומר, יתעטפו כל התפילות, ותפלה זו תיכנס אלי, אינני רוצה כאן בית דין שידון בינינו. רק לפני יהיו תרעומות שלו, ואני והוא לבדנו. והקדוש ברוך הוא מתיחד לבדו באותן התרעומות, באותה תפילה, שנאמר 'ולפני ה' ישפך שיחו'. 'לפני ה' בודאי'.

רבינו מוסיק את דברי הזה"ק על תפילת העני כהמשך לדברי הזה"ר הנ"ל שתפילה בדמעה שוברת את כל השערים כיון שזה מעורר את צער השכינה (עי' בהערה דלעיל), וזהו גם הטעם שתפילת העני היא התפילה הגדולה ביותר מכל שלושת התפילות [תפילה למשה, תפילה לדוד, תפילה לעני]. כיון שעני יש לו לב נשבר ותפילתו עולה מהכנעת לבו וגורם יחוד גדול למעלה. ובהעמיק יותר, וגם להבין למה הוסיף רבינו דברים אלו, משום שתפילת העני נכללת עם תפילת השכינה הק' המתרעמת על על צערן וצרתן של ישראל, וכמו שכותב הרמ"ק (מובא במתוך מדבש) כי תפילת העני גורם שהיסוד עולה לשפון תרעומותיו לפני הקב"ה שהוא הבינה, וכל בקשו בשביל ישראל שהם בגלות, ועל צרכיהם ועניותם וכיוצא בזה, ועל ידי זה גורם אל יחוד העליון. וכל זה הוא כענין דברי הזה"ק שהביא לעיל מינה ודו"ק ואכמ"ל.

טז. כמו שאומרים בתפילה: עונים באימה ואומרים ביראה קדוש וכו'.

זמינן לאפתחא למסכנא, ולית בכל צלותין דעלמא דקודשא בריך הוא אצית מיד כצלותא דמסכנא'. [דוד המלך ראה שכל החלונות וכל שערי השמים, כולם מזומנים להיפתח לפני, ואין בכל תפילות העולם שהקדוש ברוך הוא מקשיב מיד כמו לתפילת העני].

ועיין שם בזהר דברים נוראים בעניין זה: 'מאן חשיבא מכולהו הוי אימא 'תפלה דעני', תפלה דא קדים 'לתפלה דמשה', וקדים 'לתפלה דדוד', וקדים לכל שאר צלותין דעלמא. מאי טעמא, בגין דעני איהו תביר לבא, וכתב (תהלים לד) 'קרוב ה' לנשברי לב' וגו', ומסכנא עביד תדיר קטטה בקודשא בריך הוא, וקודשא בריך הוא אצית ושמע מלוי, כיון דצלי צלותיה פתח כל כיו רקיעין, וכל שאר צלותין דקא סלקין לעילא דחי לון ההוא מסכנא תביר לבא, דכתיב 'תפלה לפני כי יעטוף', כי 'יתעטף' מבעי ליה, מאי כי 'יעטוף', אלא איהו עביד עטופא לכל צלותין דעלמא, ולא עאלין עד דצלותא דיליה עאלת. קודשא בריך הוא אמר, יתעטפון כל צלותין, וצלותא דא תיעול לגבאי, לא בעינא הכא בי דינא דידיון בינא, קמאי ליהו תרעומין דיליה, ואנא והוא בלחודא. וקודשא בריך הוא אתייחד בלחודי באינן תורעמין בההוא צלותא, דכתיב 'ולפני ה' ישפוך שיחו', 'לפני ה' ודאי'.

[מי חשובה מכולן, הוי אומר תפלת העני. תפלה זו קודמת לתפלת משה, וקודמת לתפלת דוד, וקודמת לכל שאר תפילות העולם. מה הטעם, משום שהעני הוא שבור לב, וכתוב (תהלים לד) 'קרוב ה' לנשברי לב' וגו'. והעני עושה תמיד קטטה בהקדוש ברוך הוא על ידי התרעומות שיש לו, והקדוש ברוך הוא מקשיב ושומע דבריו. כיון שמתפלל

איש חוטא, ובזה שיכיר בשפלות עצמו, ממילא יבין וישכיל רוממות השי"ת.^ז

ובזה יבא אל שער המלך אפילו בעודו מלובש עדיין בלבוש שק^ח, היינו שעל ידי הכרתו בגדלות ה' ושפלות עצמו תתרבה בושו ברוב חטאיו, ויגדל שברון לבו ובכיו בבואו אל שער המלך בליל הסדר לספר ביציאת מצרים בלבוש שק, ולכן יזכה

שהשי"ת יוציאו ממצרי הקליפות, **כי הקב"ה משתמש ומשרה כיתנו דווקא בכלים שבורים** - (זוה"ק ח"ג ז): ומחשיב ביותר את תפילתם של ישראל בכל אופן שהוא ט^ט, **ולב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה** (תהלים נא, ט), אפילו בחינת 'אלקים' שהוא מדת דין אינו מבזה אותו ואינו מקטר עליו.

הערות וציונים

מן החיצונים והמקטרגים. וזה לשון הזוה"ק (ח"ג ז): 'קודשא בריך הוא לא שארי אלא באתר תבירא, במאנא תבירא, דכתיב (ישעיה נז) 'ואת דכא ושפל רוח', האי אתר שלים יתיר הוא מכולא'. [הקדוש ברוך הוא אינו שורה אלא במקום שבור, בכלי שבור, שנאמר (ישעיה נז) 'ואת דכא ושפל רוח', המקום הזה הוא שלם יותר מהכל].

ועיין עוד בזוהר (ח"ב פז): 'תפלה לעני כי יעטף ולפני ה' ישפוך שיחו' (תהלים קב), כל צלותא דישראל צלותא, וצלותא דעני עילאה מכללה, מאי טעמא משום דהאי סלקא עד כורסי יקרא דמלכא ואתעטר ברישיה, וקודשא בריך הוא משתבח בההיא צלותא ודאי, תפלה דעני תפלה אקרי וכו'. ודא ניחא ליה קמי קודשא בריך הוא, משום דעלמא מתקיימא ביה, כד לא אשתכחו שאר קיימי עלמא בעלמא.

ווי למאן דההוא מסכנא יקבל עלויה למאריה, משום דמסכנא קריב למלכא יתיר מכולהו דכתיב (שמות כב) 'והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני', ולשאר בני עלמא זמנין דשמע זמנין דלא שמע, מאי טעמא, משום דדיוריה דמלכא בהני מאני תבירי, דכתיב (ישעיה נז) 'ואת דכא ושפל רוח', וכתיב (תהלים לד) 'קרוב ה' לנשברי לב', (שם נא) 'לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה', מכאן תנינן, מאן דנדיף במסכנא נזיף בשכינתא, דכתיב 'ואת דכא ושפל רוח'.

[תפלה לעני כי יעטף ולפני ה' ישפך שיחו', כל תפלת ישראל היא תפלה, ותפלת העני עלינה מכולם. מה הטעם, משום שזו עולה עד כסא הכבוד של המלך ומתעטרת בראשו, והקדוש ברוך הוא משתבח באותה תפלה ודאי, תפלת העני נקראת תפלה וכו'. וזה נוח לפני הקדוש ברוך הוא, משום שהעולם מתקיים בו כשלא נמצאים שאר מקיימי העולם בעולם. או למי שאותו העני יקבל עליו לרבונו, משום שהעני קרוב למלך יותר מכלם, שכתוב (שמות כב) 'והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני'. ולשאר בני העולם, לפעמים ששומע ולפעמים שלא שומע. מה הטעם, משום שדיור המלך הוא בכלים

ז. עיין במאמרי רבינו לחנוכה (אות לח): 'ובכח הכנעה האמיתי יזכה לראות ולדעת רוממות השי"ת, כמו שאמר דוד המלך (תהלים קלח, ו) 'כי רם ה' ושפל יראה', השפל רואה רוממות ד', כי הוא המשגיח על כל'.

ועיין עוד בדברי רבינו בפרשת צו (אות א): 'וכמו שאמר הרבי רבי בונים מפרשיסחא זצלה"ה זי"ע על הפסוק (תהלים קלח, ו) 'כי רם ה' ושפל יראה', השפל רואה רוממות השי"ת. וכשיתבונן ויחשוב ברוממות השי"ת מיד הוא נתע לאחריו, יודע שהוא בריה שפילה אפילה ואינו יודע עד מה'.

יח. עיין מש"כ רבינו בפרשת בראשית אות ג ד"ה וענין מהות התשובה.

יט. על פי דברי רבינו בכמה מקומות, ועיין היטב בפרשת נח אות ז ד"ה ואפשר. וזה לשונו במאמרי חנוכה אות כה: והרחום וחנון אבינו שבשמים מעורר לנו מדת חנון, מצד אהבתו אהבה עזה שאוהב אותנו, ומקבל את תפילת השפלים לרצון כרחי הניחוח... וזה שיסד האר"י הקדוש נעביד להון כתרין במילין יקירין, שמתפילות וזמירות ותשבחות ישראל, אף מהשפלים הפחותים, מצד אהבתו כאב על הבן, עושה כתרין לעצמו ולכל העולמות.

כ. לשון רבינו בפרשת מקץ אות א ועוד. ובפרשת ויצא אות ג (ד"ה ובאמת) כותב רבינו ז"ל: ובאמת צריך כל אחד ואחד לשום אל לבו להתבונן במחשבה זו תמיד קודם התפילה, וישים בטחונו בה' ובישועתו ובגודל רחמיו וחסדיו שישמע גם לתפילות תפילת עני, כי שומע אל אביונים ה'. וזה שאמרו חז"ל אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד הראש, היינו שישים אל לבו קודם תפילתו פחיתות ונמיכות ערכו, ובגודל הכנעתו ושברון לבו ישים בטחונו על ה' שישמע גם לתפילתו, ועל ידי זה לא יתאחז החיצונים בתפילתו.

ותכן שמשום כך הביא רבינו כאן פסוק זה, כי בזוה"ק שהביא רבינו לעיל מבואר שמעלתו של תפילה לעני שהוא משומר

רב ושמואל נחלקו מהי 'גנות' גדולה יותר, חוסר יחוס או מעלת אבותיו וגנות עצמו

וזה הוא פלוגתת רב ושמואל מה הוא בוש
גדולה שיביאהו יותר להכנעה ושפלות, **דשניהם**
מודים שכל הענין **דמתחיל בגנות היינו** שיתחיל להתבונן **בגנות עצמו ובשפל מצבו** כדי להכניע את לבו, **אולם** נחלקו **גנותו של מי גדול יותר, אם גנות מי שאביו לא היה מישראל ח"ו** ומחמת חוסר היחוס וזכות אבות **ממילא הוא בוש מאוד** ממקור מחצבתו הטמא והמשוקץ, וזו היא שיטת רב, ולכן סובר ש'מתחיל בגנות' עצמו היינו 'מתחילה עודי עבודה זרה היו אבותינו'.
או להיפוך להבדיל, מי שאביו היה איש טהור וצדיק ואילו הוא איש חוטא, ממילא יש לו בוש
 גדולה יותר **בזכרו גודל יקרת קדושת רוממות ערך אביו הקדוש** ולבו נשבר בקרבו על גודל התרחקותו ממנו, **וכמשל המדרש** (קה"ר ו, י"א) לכפרי שנשא בת מלך, שהיא מתביישת בגללו, ואינו יכול לרצותה בשום מתנה, **אפילו נותן לה כל מעדנים שבעולם לא תמלא ולא תשבע נפשה,**

למה, לפי שהיא בת מלך, ולא חסר לה כלום בבית המלך, ומה יכול לתת לה מה שאין לה שם. כמו כן בנן של קדושים, שאביו היה צדיק קדוש וטהור, יתבייש יותר **בזכרו כי הוא היה בן מלך, ואביו ישב על כסא מלכותו של הקב"ה, ועתה נהפך עליו הגלגל, ומחמת חטא בנו נתפס בנו בתפיסה ולעבד נמכר, ממילא בהעלות בנו זאת על לוח לבו, תשתפך נפשו עד מאוד, ומתבייש בבושה נפלאה, בראותו מה גדול שפל מצבו שהגיע אליו ומי הוא**^{כב}.

וזה הוא דברי שמואל שסבר 'מתחיל בגנות' עצמו היינו **'עבדים היינו'**, כי הבושה הגדולה ביותר נובעת מתוך התבוננות איך **שהיינו בני אבותינו אברהם יצחק ויעקב ובני השבטים**, שכולם היו **מלכי ישראל וקדושים**, והיינו ברום המעלות, ואילו **עתה עבדים היינו**, ולא סתם עבדים אלא 'לפרעה' הרשע והכופר, ובמצרים מקום ערות הארץ ומקור הטומאה, ואיך הושפלנו כל כך מאיגרא רמא לבידא עמיקתא, ובהתבוננות זו הוא בודאי יתבייש בעצמו **בושה גדולה.**

הערות וצינים

אינם כלום לה'.

כב. דברים נוראים מה שכותב רבינו, ויש לציין שהוא כתבו בכתב יד קדשו כשלושה חודשים לאחר הסתלקות אביו כ"ק מרן רבינו הזקן ז"ע (יד שבט תרנ"ד) ובלי שום ספק שכל מה שכתב כאן נתכוון על עצמו, ותסמנה שערות ראש רק לחשוב באיזה התבטלות ושברון לב כתב את דברי גחלי אש הבורעים עד לב השמים, ובפרט מה שכתב "תשתפך נפשו עד מאוד... מה הגיע אליו ומי הוא", ומתוך מחשבות אלו הכין רבינו את עצמו לעריכת הסדר, ובדרך זה הוא מדריך את כל אחד שיכין את עצמו באופן זה, והלואי שנזכה להיאחז לכל הפחות בשיפולי גלימתו הקדושה.

השבורים הללו, שכתוב (ישעיה נז) 'זאת דכא ושפל רוח', וכתוב (תהלים לד) 'קרוב ה' לנשברי לב', (שם נה) 'לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה'. מכאן שנינו, מי שנוזף בעני, נוזף בשכינה, שכתוב 'זאת דכא ושפל רוח'.

כא. לשון המדרש: 'אמר רבי חנינא בן יצחק, כל מה שיעמול אדם מצות ומעשים טובים לפי, ולא לפי בנו ולא לפי בתו, וגם הנפש לא תמלא, שהנפש יודעת כל מה שהיא עמלה, לעצמה היא עמלה, לכך אינה שבעה לא תורה ולא מעשים טובים. משל למה הדבר דומה לעירוני שנשא בת מלכים, אם יביא לה כל מה שבעולם אינן חשובין לה כלום, למה, שהיא בת מלך, כך הנפש אילו הבאת לה כל מעדני עולם

ויפאר בכל איבריו, ובכל לבבו יודה את ה' על חסדו הגדול ונפלאותיו אשר עשה, ויספר

ביציאת מצרים כדת כראוי וכנכון, וזהו הכוונה שאמרו 'ומסיים בשבח' שמתוך התבונות בשפלות עצמו הגדולה, ובגדלות הבוית"ש שאין לה חקר ותבונה יזכה להודות להלל ולשבח כראוי וכנכון.

(כתנ"ק)

בהכרת 'גנותו' יגדלו חסדי ה' בעיניו ויספר ביציאת מצרים כראוי

וממילא בראותו גודל שפלותו הלב על ייד הזכרת אבותיו עובדי עבודה זרה, ולשמואל על ידי הזכרת שפלות עצמו לעומת מעלת אבותיו, **ממילא תגדל בעיניו חסדי ה' אשר עושה, אף לשפל ערך כמוני היום, ומתוך כך יודה וישבח**

תמצית המאמר

אנו מביאים בזה את מאמרו של רבינו להלן אותנו שם מוסיף עוד על דברי אביו רבינו הזקן ז"ע.

ז"ל (סוטה לד.) אותי ואתכם, איך נוכל להלך בגדולות ובנפלאות מאתנו, על דרך במופלא ממך אל תדרוש (חגיגה יג.), וכמו שמבואר בספרים הקדושים (פנ"ח שער חג המצות פרק ז) עדות חוקים ומשפטים היא בחינת חכמה ובינה ודעת, ולסדר מערכת הסדר במצוות האלה העומדים ברומו של עולם, ולמלא מילי קדם מלכא עילאה ביציאת מצרים, אחרי כי מכיר אנכי מצבנו כי ברע הוא, ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי (תהלים נ, טז).

'ואף אתה אמור לו כהלכות הפסח אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן', כמאמר ז"ל (פסחים קט:). רב אמר שלא יעקרו מחבורה לחבורה, וברשב"ם שם אפיקו מנייכו מכאן ונלך ונאכל במקום אחר, דילמא אתי למיכל את הפסח בשני מקומות, וכמו שתרגם אונקלוס (שמות יב, מז) בבית אחד יאכל, בחבורה חדא יתאכל, שעל ידי האחדות היו זוכים לגאולה, כן גם אנחנו בשפלינו נוכל לזכות לקיים מצות ה' בשלימות, על ידי התחברות והתבטלות להכלל ישראל, ועמך כולם צדיקים (ישעיה ס, כא), ובהכלל יש שידועים לכוון וליחד כל היחודים כראוי וכיאות. וזה שאנו אומרים קודם עשיית המצוה 'בשם כל ישראל' (שער ריה"ק תיקון י), כי זה הוא עצה היעוצה לקיים המצוה, אף שהוא איננו בגדר הזה.

...וכ"ק אמו"ר זצלה"ה דיבר בקדשו (לעיל אות ה), כי החכם שואל מה זה שהקב"ה צוה עלינו שנחבר עצמנו אותי ואתכם (עי' סוטה לד.), כי מה שייכות יש לי אליכם. 'ואף אתה אמור לו כהלכות הפסח אין מפטירין', היינו אף כי האמת אתך ובמישרים תשפוט, אבל בטוחים אנחנו ומאמינים באמונה שלימה בכח אכילת פסח, ובזמן הזה מצה במקום פסח (טוש"ע אור"ח תעז, א), שהוא מיכלא דאסוותא ומיכלא דמהימנותא (זהו"ק ח"ב קפג:), שמרפא כל נגעי ותחלואי בני אדם, וכמו שאמרנו על מאמר חז"ל (פסחים קט.) חוטפין מצה בלילי פסחים, [בל"א מען דער חאפט זיך מיט דער מצה], נזכה לצאת מתאוות עולם הזה, ולא נאמר עוד 'אפיקו מן' מיני מתיקה (שם קט:), ויערב לנו ידידותיך מנופת צוף וכל טעם, בחינת כי טובים דודיך מיין (שה"ש א, ב), ואין אנו מבקשים אלא הארת פניך (שוח"ט תהלים פ, ח), ועל דרך שאמרנו (לעיל אות טו) מתחיל בגנות ומסיים בשבח (פסחים קט:), דהתנא מבטיח לנו אף שנתחיל בגנות, עם כל זה על ידי הסיפור נתעלה ונעשה משובה. והדברים ראויים למי שאמרם.

ואנחנו אומרים, כי גם החכם כולל עצמו בהכלל, כי החכמים יודעים שפגמו וחסרו, ולזה שואל 'מה העדות וכי' אשר צוה ה' אלקינו אתכם', כמאמרם

הוראה למעשה בעבודת ה'

- א. עיקר ההכנה הראויה לתפילה הוא שידע האיש ויתבונן שפלות והכנעת וגנות עצמו, וגודל חטאו ופגמו, וממילא יגיע אליו גודל הבושה והפחד לפני הדר גאונו ית"ש רם על כל רמים, ומלאכים יחפזון ושרפים ואופנים זוחלים ורועדים ממנו, ומה גם קרוץ מחומר גוש עפר איש חוטא, ובזה ממילא יבין וישכיל רוממות השי"ת, ובזה יבא אל שער המלך בלבוש שק, כי הקב"ה משתמש בכלים שבורים, ולב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה.
- ב. לשיטת שמואל מתחיל בגנות מ'עבדים היינו', שהיינו בני אבותינו אברהם יצחק ויעקב ושבטים, מלכי ישראל וקדושו, ועתה עבדים היינו, הוא בושה גדולה, וממילא בראותו גודל שפלותו, ממילא תגדל בעיניו חסדי ה' אשר עושה, אף לשפל ערך כמוני היום, ויודה וישבח ויפאר בכל איבריו, ובכל לבבו יודה את ה' על חסדו הגדול ונפלאותיו אשר עשה, ויספר ביציאת מצרים כדת כראוי וכנכון.
- ג. בטוחים אנחנו ומאמינים באמונה שלימה בכח אכילת פסח, ובזמן הזה מצה במקום פסח, שהוא מיכלא דאסוותא ומיכלא דמהימנותא, שמדפא כל נגעי ותחלואי בני אדם, וכמו שאמרנו על מאמר חז"ל חוטפין מצה בלילי פסחים, [בל"א מען דער חאפט זיך מיט דער מצה], נזכה לצאת מתאווות עולם הזה, ולא נאמר עוד 'אפיקו מן' מיני מתיקה, ויערב לנו ידידותיך מנופת צוף וכל טעם, בחינת כי טובים דודיך מיין, ואין אנו מבקשים אלא הארת פניך, ועל דרך שאמרנו מתחיל בגנות ומסיים בשבח, דהתנא מבטיח לנו אף שנתחיל בגנות, עם כל זה על ידי הסיפור נתעלה ונעשה משובח.

אמרות ופנינים יקרים

מספה"ק ישמח ישראל

ד' כוסות + סיפור יציאת מצרים + מצה + סעודת אסתר

וכמו אלם מכל וכל ופתאום התחיל לדבר ויכול עוד
לדבר בצחות לשון.

הגש"פ ג

**בכח התורה הקדושה אנו יכולים לספר ביציאת
מצרים**

וכמו"כ גם אנחנו שהתורה"ק מחייב אותנו לספר
בשבחו של הקב"ה וביציאת מצרים, אף כי העזה גדולה
מאתנו קרוצי חומר, אך מחוייבים אנחנו, וזהו לפיכך
אנחנו "חייבים" להודות, ובכח זה אנחנו יכולים לספר
ולהודות ולהלל ולשבח וכו'.

הגש"פ ק

לראות שלא יהיה בושה להשי"ת כבי' ע"י הסיפור
למען לא נבוש ולא נכלם, היינו כביכול שגם הוא לא
יתבייש ח"ו, וכמבואר בס' תומר דבורה מהרמ"ק שנקרא
מלך עלוב, שכאשר יקו לעשות ענבים ויעש באושים
ר"ל אז אוי לבושתינו, וגרמנו ח"ו גם לו בושה. ומה גם
ענה כמבואר בזוה"ק אשר הקב"ה וכל פמליא של
מעלה יבואו לשמוע סיפורינו, וח"ו כאשר לא טהורה
אוי לאותה בושה ר"ל.

הגש"פ לג

מתחיל בגנות ומסיים בשבח:

מתחיל בגנות ומסיים בשבח, מאי בגנות רב אמר
מתחילה עע"ז היו אבותינו ושמואל אמר עבדים היינו.
דברי כ"ק עט"ר אאמ"ר צללה"ה ז"ע הכ"מ ידוע [וז"ל
הקדוש, מתחיל בגנות ומסיים בשבח, התנא מבטיח לנו

ד' כוסות

כל הפחיתות שיש באדם אפשר לבטל ע"י הד'
כוסות

הנה נודע הד' כוסות הוא לתקן מה שפגם בד' אותיות
משם הוי' ב"ה, וכוס ראשון הוא נגד אות יו"ד משם
הוי' ב"ה שמרומז לחכמה, וחכמה איה מוחא, ויוכל
לתקן מה שפגם בהדעת ובהמוח במח"ז ובהבלי עוה"ז,
וז"ש אפילו עני שבישראל, ע"ד אומרם ז"ל אין עני
אלא בדעת, כי עשיר ורש נפגשו שניהם יחדיו, לא
יפחתו לו מד' כוסות, היינו כל הפחיתות שיש בו ושנפלו
לקליפות ר"ל, נתבטלו ע"י הד' כוסות, וכמו"ש ז"ל כל
המתפתה ביינו יש בו מדעת קונו, פיתוי הוא אהבה
היפוך מאונס, כי הד' כוסות מבטל הד' רוחות, רוח שטות
רוח זנות רוח חמדא רוח חטאה, וממילא הוא מתקן כל
האהבות זרות ונכריות ומחזירם לשרשם, ומתקן בזה
מה שפגם בדעת קונו.

הגש"פ עה

סיפור יציאת מצרים

עיקר מצות הלילה הוא ההגדה

ועיקר הגאולה ה' שיכלו לדבר בפיהם, כי אם הדיבור
איננו בגלות בקל הוא להנצל, כי הש"י שומע תפילת כל
פה, אבל כיון שהדיבור ה' בגלות זאת היתה גלות מר
ובמדרגה התחתונה ר"ל, ומטעם זה עיקר מצות לילה
הזאת היא הגדה, היינו להראות הניסים והנפלאות,

דאף שנתחיל בגנאי שלנו, בשפלינו יזכור לנו ונסיים בשבח מחמת סיפור הקדוש הזה.

הגש"פ טו

מכל גנאי שהוא יכול לבוא לשבח בלילה הזה מתחילה עובדי ע"ז היו אבותינו, וחז"ל אמרו מתחיל בגנות ומסיים בשבח ופלותגת רב ושמואל, רב אמר מתחילה ע"ז וכו' ושמואל אמר עבדים היינו. היינו עפ"י דברי קדושת אאמו"ר זצללה"ה זי"ע, דהתנא מבטיח לנו דאף שנתחיל בגנאי שלנו, בשפלינו יזכר לנו ונסיים בשבח מחמת סיפור הקדוש הזה. **וזה הוא פלוגתתן מאיזה גנאי, היינו מאיזה מדה מגונה יוכל לזכות לשבח בלילה הזה ע"י מעשינו וסיפורנו**, סברת רב הוא אף על חטא ע"ז וכל תולדותי ואבירי, וסברת שמואל הוא עבדים היינו, היינו כידוע משה"ק דענין גלות מצרים ה' לתקן ניצוצות הקדושים מק"ל שנה מאדה"ר, וזה היה פגם הברית, ומגנאי כזה ג"כ יוכל לזכות לשבח בלילה הזה.

הגש"פ קטז

משקיט הדינים וממשיך חסדים

וכל המרבה לספר ביצי"מ הרי זה משובח... הרי זה משקיט שאון ימי הדינים, וזה הוא משובח, מלשון משיב שון ימים וממשיך חסדים לעולם.

הגש"פ נג

ע"י הסיפור זוכין לידיעת ה'

ואפשר כי הסיפור הוא ענין הביטוש, בבחי' אעא דלא סלקא ב' נורא מבטשין ביה, היינו ע"י הביטוש והניפוח בהגחלת נתלהבת ונעשה כאש נופח, **וע"י הסיפור זוכין לידיעת ד' שהוא עיקר כל התורה כולה, כש"נ ולמען תספר באזני בן ובן בן וגו' וידעתם כי אני ה'.**

הגש"פ פא

אפי' הצדיק הגדול נעשה משובח יותר ע"י הסיפור אפילו כלנו חכמים וכו' מצו' עלינו לספר, וכל המרבה לספר, אף שהוא צדיק גדול, עכ"ז ע"י הסיפור נעשה משובח יותר... כי גם המה ע"י התעוררות עת רצון יעלו

לעילא מן דרגתם. וזה הוא וכל המרבה לספר ביצי"מ, וכל היינו אפילו הגדולים והצדיקים אם יספרו ביצי"מ הרי זה משובח ומעולה, והראי' שמעשה בר"א ור"י וראב"ע ור"ע וכו'.

הגש"פ פא / ז

האמונה חושית נעשה משובח ע"י הסיפור

הרי זה משובח. היינו ע"ד שמבואר בס' ועשה טוב עה"כ ולמען תספר באזני בן ובן בן וגו' וידעתם כי אני ה', ע"י הסיפור הזה זוכים לידיעת ד', וזה' הוא דבר שנראה בעינים, כמבואר עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים וכו' וכא"א מראה באצבעו שנא' ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה כו', **וע"י ריבוי הסיפור זוכה כ"א לראות בחוש ובעין התגלות אלקות בכל מקום, והרי זה "משובח, מדה הזאת שנאמין ונראה בחוש, נעשה משובחת אצל כ"א ואחד מישראל.**

הגש"פ פב

הזמן מסוגל לפעול בהסיפור הזה ונכנסין דברי המספר ללב השומע

והגדת לבןך לאמור בעבור זה עשה ה' לי כו'. היינו הגדה נקרא דברים המושכים את לבו של אדם לירא מהקב"ה בשמוע האותות והמופתים ההם, כמבואר בשער הליקוטים הנרשם לעיל (אות כ'), **ובעת הזאת זמן עשיית הניסים האלה נכנסין דברי המספר ללב השומע ועושים רושם בלבו לטוב, משא"כ בשאר הימים והלילות, אף שג"כ מצוה לזכור ביצי"מ, אך אינו פועל בלב חבירו כאשר פועל בלילה הזאת.** וזה הוא דברי המסדר מהמכילתא יכול מראש חודש מופיע האור הזה, ת"ל ביום ההוא, היינו שאז פועל, ולא ביום ההוא, רק בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך, אז הוא הזמן מסוגל לפעול בהסיפור הזה.

הגש"פ כח

הסיפור משפיע חיות וקדושה לכל האברים

מצוה עלינו לספר ביצי"מ. כ"כ אאמו"ר זצללה"ה פירש מצוה עלינו, שאנו עושים מצוה ע"י הסיפור בנפשותינו ובאברינו, והיינו שהאברים מבקשים מאתנו

הרע ודברים שקרים שחמורים כאילו עובד ע"ז, עבודה שהיא זרה לו כמאחז"ל.

הגש"פ מח

סיפור יציא"מ ממשיך כל טוב

מה שנקרא הגדה. עיין בשער הלקוטים על פסוק להגיד בבוקר חסדך, וז"ל נקט לשון הגדה **שענין סיפור יציאת מצרים הוא הגדה המושכת את הלב לירא מהקב"ה בשמוע האותות והמופתים הגדולים ההם.** וכעין זה מבואר בשמחת הרגל על מגיד שהוא לשון המשכה, והיינו להמשיך כל טוב ע"י סיפורינו זה.

הגש"פ כ

סיפור יציא"מ כורת כל המקטרגים וממשיך שפע רב

או יאמר שנקרא הגדה מלשון גדו אילנא הנאמר בדניאל היינו ענין כריתה, **שסיפור הזה כורת לכל המקטרגים,** וכענין פסוקי דזמרה המובא בשערי אורה, ומלשון ויגד דברים שמושכן הלב, **שבזה הצדיקים ממשיכין שפע רב בכל העולמות מאור א"ס ב"ה.** ומלשון דברים קשים כגידין, היינו שכשבא לגדולה ומריש בגדלות הבוב"ה אז לבבו עליו יאבא מה עשיתי ומה חטאתי, ופגמתי נגד הבוב"ה רב ושליט מעיקרא ושרשא דכל עלמין.

הגש"פ כ

עד היכן פועלים בסיפור יצי"מ

אחז"ל עד היכן הוא אומר ב"ש אומרים עד אם הבנים שמחה, ובה"א עד חלמיש למעיני מים. היינו עד כמה השיעור שיגרום בהסיפור הזה, וב"ש מחדדי טפי, וכמבואר בהאר"ז ז"ל שהמה מרמזים על עולמות עליונים לגרום חדוה ועוז בעולמות עליונים, ואומרים עד שאימא עילאה תהי' שמחה.

הגש"פ קלב

זוכין להסיר לב האבן ולשפוך שיח בתורה ותפילה לזה הלכה כב"ה הלכה ר"ת "הריעו לה" כל "הארץ, היינו שנזכה מהסיפור להסיר לב האבן מבשרנו, ולהפכו

להשפיע להם שפע חיות דקדושה מלעילא, דנודע שע"י החטא נפסק מקור החיות דקדושה מאותו אבר שחטא, וע"י עשיית מצוה ובהסיפור יצי"מ הוא ממשיך ומשפיע חיות דקדושה להאברים, כי מעורר האורות שהיו אז בעת הגאולה.

הגש"פ נב

ע"י הסיפור זוכים לנועם העליון

וכן גם הננו בבטחון הזה כי לא ידח ממנו נדח ח"ו, ואתם בני יעקב לא כליתם, וע"י ספורנו כאחד ההדייטים נזכה עוד לטעום נופת צוף אור נועם עליון המבהיק ומבריק בלילה הקדוש הזה, ולעת ערב יהי' אור.

הגש"פ מב

ע"י הסיפור מעורר אותו כח שהיה ביצי"מ וזוכה לציאת מאפילה לאור גדול:

בסיפור יצי"מ נתעורר אותו הכח שהי' אז בעת יציאת מצרים, וכמו שאז אף שהיו ישראל משוקעים במ"ט שערי טומאה ולא הי' כדאי לגאלם, אעפ"כ הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו הנפלאים ובידו החזקה נגלה עליהם וגאלם, **כן גם עתה נתעורר זה העת רצון, ואף הפחות שבפחותים יוכל לזכות לתשובה שלימה ולציאת מאפילה לאור גדול.**

הגש"פ ז

כולם יוצאים מאפילה לאור גדול ע"ח סיפור יצי"מ

ברוך המקום ברוך הוא כנגד ארבעה בנים דיברה תורה. היינו שדברי התורה המה רפאות תעלה לכל האנשים הנמצאים בעולם, אחד חכם, ואחד רשע, ואחד תם, ואחד שאינו יודע לשאול, וכולם יכולים לציאת מאפילה לאור גדול לזכות לתשובה שלימה ע"י סיפור יציאת מצרים בלילה הזאת.

הגש"פ י

ע"י סיפור יצי"מ מתקן כל הדיבורים האסורים וע"י הסיפור יציאת מצרים ובנפלאות ורוממות הבוב"ה זוכה לתקן כל הדיבורים הנבלים ורכילות ולשון

ללב בשר, ונזכה לשפכי כמים לבך וגו', לשפוך שיח תורה ותפילה בקדושה ובטהרה, עד שנה' כמעין הנובע ולהשפיע גם לאחרים מים חיים.

הגש"פ קלב

עת רצון להתפלל ולהעלות כל התפילות

הא לחמא עניא, ואפשר הפירוש כמו"ש אאמו"ר זצללה"ה ז"ע שהוא מלשון השפעה, מלה"כ אענה את השמים והם יענו את הארץ, ע"ד תהויות הדום לרסיסו, וז"ש מלשון יענה, והיינו שנענין מן השמים על כל הדברים אשר יתפלל ויבקש מהקב"ה בעת הזאת [וזוכה להעלות התפלות מכל השנה שלא עלו לרצון לפני אדון כל, וכמאמרם ז"ל להמלאך יושב ונוטל תפלת ישראל וכו'.

הגש"פ קו

מצה

ע"י המצה זוכים לצאת מתאוות עוה"ז ולמתיקות בעבודת השי"ת

בטוחים אנחנו ומאמינים באמונה שלימה בכח אכילת פסח, ובזה"ז מצה במקום פסח שהוא מיכלא דאסוותא ומיכלא דמהימנותא שמרפא כל נגעי ותחלואי בנ"א, וכמו"ש על מאחז"ל חוטפין מצה בלילי פסחים [בל"א מען דער חאפט זיך מיט דער מצה], נזכה לצאת מתאוות עוה"ז, ולא נאמר עוד אפיקו מן מיני מתיקה, ויערב לנו ידידותיך מנופת צוף וכל טעם.

הגש"פ נז

ע"י אכילת המצה זוכים להגביר הצורה על החומר

זה פירוש מאמר המגיד כל דכפין ייתי ויכול, היינו שמי שהגביר ח"ו החומר על הצורה, וחושק וכוסף תמיד לעבירות ולתאוות רעות חלילה, זה נקרא דכפין, שהוא כפין עניא ורעב וכפוף ח"ו תחת החומר, ייתי ויכול, היינו שבכח האכילה ממיכלא דאסוותא, וכשירצה באמת

לשוב מדרכו הרע', יוכל להתרפא ולצאת מאפילה לאור גדול.

הגש"פ א

ע"י מתקנים את כל האכילות שאכלו באיסור

ובכח סגולת אכילת מצה שהוא מיכלא דאסוותא מיכלא דמהימנותא, שמרפא כל נגעי בנ"א רפואות הנפש ורפואות הגוף, זוכה לתקן האכילות של כל השנה. הגש"פ מח

ע"י אכילת מצה זוכים להכנעה וליראה

לחם עוני שעונין עליו דברים הרבה, היינו ע"י אכילת המצה זוכים להכנעה וביטול, ולידע שהכל הוא מאתו ית"ש, וכל החכמה וכל התורה דבר קל הוא, ... וזה הוא שעונין מלשון השפעה, כמובא בשם האר"י הקדוש ע"פ כי לא על הלחם לבדו יחי' האדם וגו', מלשון נאום ה' אענה את השמים והם יענו את הארץ, ע"י המצה הוא מושפע ביראה, וע"י היראה זוכה לתורה לשמה ולדברים הרבה.

הגש"פ יח

ע"י אכילת המצה ממשיכים הקדושה בקרבנו

וזה הוא דברי החכם אשר ישים אל לבו היטב העדות והחוקים והמשפטים איך הם נעשים, כי לא המעשה אכילת מצה בלבד הוא העיקר, רק שצריך לכוון כל הכוונות והיחודים, ואף אתה אמור לו כהלכות הפסח, היינו ע"י העמל והיגיעה והטורח בהכנה דרבה הגעלה וביטול ובדיקה ושמירת המצות, בזה נתקן כל הרע, ובכח קדושת אכילת מצה שהיא מיכלא דאסוותא ומיכלא דמהימנותא נמשיך כל הקדושה בקרבנו, עד שאנו בטוחים בחסדי ד' אשר לא נצטרך עוד להפשטת הכלים החיצוניים שמרומז באפיקו מן, כי גם החיצון יה' טוב, שהפנימיות שבישראל הוא לעולם טוב, רק הכח החיצוני המכונים כלים ולא עצמיות, ומן הוא כלי, מלשון מתקן מנא.

הגש"פ קיד

סעודת אסתר

איתא בילקוט (אסתר תתננו) כששלחה אסתר למרדכי (אסתר ד, זז) וצומו עלי וגו' שלשת ימים, ענה מרדכי ואמר לאסתר איני יכול לבטל מגילת תענית שכתוב בה מראש חודש ניסן עד יומין כ"ב דלא למספד בהון, ואת אומרת גזור תענית ב"ד ובט"ו וב"ו, שלחה ואמרה לו אתה הוא זקנן של ישראל, אם אין ישראל בעולם מה המצוות יפים.

פירש רבינו ז"ל, דמרדכי השיב לה דהרי פסח הוא שמחת המלך, ועל ידי השתתפות בשמחת המלך ימתקו ממילא הדינים, ואין צורך בתעניות. על זה השיבה לו אסתר 'אתה הוא זקנן של ישראל' כלומר בנחותא, אתה הוא צדיק הדור ומרגיש בשמחת המלך בעולמות העליונים, נאה לך לומר כן, 'אבל אם אין ישראל בעולם' כלומר אם אין באיש ההמוני כח זה, 'מה המצוות יפים' איך יהיה בכחו להמתיק הדינים בהשתתפות בשמחת המלך.

וסיפר אז מרן הישמח ישראל מזקיננו כ"ק מרן אדמו"ר רבי פייבלי מגריצא זי"ע, שבנו הרב הקדוש רבי לוי ז"ל חתן הרבי רבי בונם מפרשיסחא נפטר רח"ל בערב פסח, ואף על פי כן בא הרבי רבי פייביל להסדר בליל א' של פסח בפנים שוחקות בשמחה עילאה קדושה, ואמר למה הדבר דומה, למלך גדול שנסע למרחקים לרגלי עסקיו, ולאחד מאוהביו הנאמנים נסתבב שהיה בצרה גדולה רח"ל, ונסע להמלך, ובבואו אל המלך מצאו שמח ביום הולדת שלו, וכשראה אותו המלך אמר לו בטח אתה באיזה צער אחרי שבאת אלי ממרחקים, והשיב להמלך כן האמת, אבל בראותי שמחת המלך אזי אני שוכח צרתי ומשתתף בשמחת המלך, והבן.

(תפארת ישראל אות ל, מאורן של ישראל אות צט)

פעם אחת ביום ב' של פסח אצל השולחן בסעודת אסתר אמר כ"ק אדמו"ר הזקן זצלה"ה על הכתוב (אסתר ב, ז) ויהי אומן את הדסה, 'אומן' הוא מלשון

המשכה, וגם מלשון אמונה, 'הדסה' מרומז להצדיק, היינו שבאמונת צדיקים כראוי יוכל להמשיך על עצמו כל טוב סלה.

(תפארת ישראל אות קמב)

איתא בגמרא (מגילה טו:) מה ראתה אסתר שזמנה את המן וכו', רבי שמעון בן מנסיא אומר אולי ירגיש המקום ויעשה לנו נס, פירש רש"י ירגיש הקב"ה שאף אני מקרבת שונאיהן של ישראל, עיין שם. ולכאורה דברי רש"י תמוהין, וכי ח"ו סלקא דעתך שנעלם מאת הקב"ה שאינה מקרבתו אלא לפנים.

וביאר כ"ק מרן אדמו"ר הזקן בשם אביו כ"ק מרן רבי שרגא פייביל מגריצא זצלה"ה זי"ע, דהנה כשישראל ח"ו בצער הוא מחמת הסתרת פנים כביכול, וכמו שנאמר (דברים לא, יח) ואנכי הסתר אסתיר וגו', ואם השי"ת מאיר פניו אל האיש הישראלי, ממילא נושע מצרתו, כמו שנאמר (במדבר ו, כה) יאר ה' פניו אליך וגו'. ולכן כשהצדיק רוצה לעשות טובה לישראל מקרבו ביתר שאת, ידיע דבעובדא דלתתא איתער עובדא דלעילא (זהו"ק ח"א פח.), וכמו שנאמר (תהלים קכא, ה) ה' צלך (עי' של"ה תולדות אדם שער הגדול אות ה), וממילא ממנה יושע, דגם השי"ת יאיר פניו אליו. מה שאין כן הרשעים כל חיותם וקיומם הוא רק מחמת ההסתרת פנים, כמו שאנו אומרים (פיוט וכל מאמינים) הסובל ומעלים עין מסוררים, דאילו היה השי"ת מאיר פניו אליהם ומביט במעשיהם, היו כלים מן העולם בגלל רשעתם.

וזו היתה כוונת אסתר שקרבה את המן הרשע, שעל ידי התקרבות דלתתא שהיא מקרבתו, ממילא יתער התקרבות דלעילא שהקב"ה יקרבו, ואז יאבד מן העולם בגלל רשעותו. וזהו כוונת רש"י ש'ירגיש המקום שאף אני מקרבת את השונא', וממילא יקרבו מלמעלה, ותהיה לו על ידי זה מפלה, וכן היה, שעל ידי זה באה נפילתו, וליהודים היתה אורה.

(אסיפת זקנים עמ"ס מגילה דף מא. בן אסף המזכיר ח"א דף כד)

לעילוי נשמת

זקני הרה"ח ר' מאיר דב"ר שמועון יצחק ז"ל רבניצר
גלב"ע י"א אדר

א"מ הרה"ח ר' בנימין ב"ר מאיר דב ז"ל רבניצר
גלב"ע ז' תשרי תשפ"א

א"מ האה"ח מרת בריינדל ב"ר אברהם ז"ל רבניצר
גלב"ע כ"ג כסלו תשנ"ה

מו"ח הרה"ח ר' נתן נטע ב"ר שמעיה ז"ל שושיצקי
גלב"ע ט"ו מרחשון תשס"א

ת.נ.צ.ב.ה.

